

Міністерство освіти і науки
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

О. В. Лазарева, О. І. Ступень

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ФАХОМ ТА ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Навчальний посібник у схемах та таблицях

Для студентів спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Миколаїв – 2025

УДК 001.8:[378.2:174.7](075.8)

Л 17

*Рекомендовано до друку вченою радою Чорноморського
національного університету імені Петра Могили
(протокол № 10 від 21 листопада 2024 р.).*

Рецензенти:

Тарас ЄВСЮКОВ, д-р екон. наук, професор, декан факультету земле-
впорядкування Національного університету біоресурсів і природокори-
стування України.

Ірина КОШКАЛДА, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри уп-
равління земельними ресурсами, геодезії та кадастру Державного біо-
технологічного університету.

Лазарєва О. В.

Л 17 Методологія наукових досліджень за фахом та основи
академічної доброчесності : навч. посіб.у схемах та табл. для
студентів спец. 193 «Геодезія та землеустрій» / О. В. Лазарєва,
О. І. Ступень. – Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2025.
– 100 с.

ISBN 978-966-336-460-5

У навчальному посібнику в схематичній та табличній формах пода-
но зміст та наповнення кожної з тем, що опановується студентами спе-
ціальності 193 «Геодезія та землеустрій» під час вивчення курсу. Пода-
но тематичний план лекцій та групових занять, представлені теоретичні
питання, за якими можна перевірити набуті знання та навички. Запро-
поновані ситуаційні вправи, з переліку яких студенти на власний вибір
можуть обрати для вирішення 5 завдань. Представлені табличні за-
вдання, які пропонуються студентам для розв'язання.

УДК 001.8:[378.2:174.7](075.8)

ISBN 978-966-336-460-5

© Лазарєва О. В., Ступень О. І., 2025

© ЧНУ ім. Петра Могили, 2025

Зміст

Вступ.....	4
Тема 1. Сутність, предмет та методи вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень за фахом».....	6
Тема 2. Основи методології наукових досліджень.....	11
Тема 3. Інформаційна база наукових досліджень.....	15
Тема 4. Характеристика та етапи проведення наукового дослідження.....	21
Тема 5. Процес проведення наукового дослідження.....	27
Тема 6. Загальні вимоги та правила оформлення науково-дослідної роботи.....	31
Тема 7. Оформлення результатів досліджень у вигляді наукових робіт.....	37
Тема 8. Наукові статті, тези доповіді.....	41
Тема 9. Презентація наукових робіт.....	45
Тема 10. Захист наукових робіт.....	49
Тема 11. Основи академічної доброчесності.....	52
Тема 12. Дисертаційні роботи та їх види.....	56
Тема 13. Методика виконання дисертаційного дослідження.....	60
Тема 14. Культура наукової мови.....	65
Ситуаційні вправи.....	68
Табличні завдання.....	71
Тестові завдання.....	82
Рекомендована література.....	99

ВСТУП

В освітньо-професійній програмі підготовки магістра галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій» навчальна дисципліна «Методологія наукових досліджень за фахом» відноситься до нормативних дисциплін циклу професійної підготовки.

Завданнями вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень за фахом» є:

- формування сутнісних уявлень про економічну науку як між-дисциплінарну науку;
- опанування концептуально методологією наукового пізнання;
- показати значення науково-дослідної роботи;
- з'ясування змісту та функціонального призначення загальнонаукових та конкретно-специфічних методів, принципів дослідження різноманітних явищ і процесів;
- проаналізувати основні методологічні засади формування наукової інтуїції та мислення, напрямки та концепції сучасної науки;
- сформувати уміння і навички у виборі напряму наукового дослідження, розробці програми та проведенні наукових досліджень;
- набуття досвіду логічного викладу та правильного оформлення результатів досліджень та кваліфікаційних робіт для прилюдного захисту.

У результаті вивчення дисципліни студент має знати:

- поняття, цілі і функції науки;
- структурні елементи науки;
- класифікацію наук;
- основи методології теоретичних та емпіричних досліджень;
- принципи пошуку та збору наукової інформації;
- загальнонаукові та спеціальні методи досліджень;
- методику підготовки та оформлення курсової та дипломної роботи магістра.

має вміти:

- планувати основні етапи проведення наукових досліджень;
- використовувати на практиці сучасні методи дослідження;
- аналізувати та інтерпретувати літературні та експериментальні дані;
- оформлювати наукові публікації та кваліфікаційні роботи;
- правильно оформлювати результати наукових досліджень.

Структура навчального посібника відображає зміст навчальної програми курсу «Методологія наукових досліджень за фахом» та підпорядкована меті найповнішого розкриття предмета курсу, реалізації його основних завдань.

До кожної теми подано вичерпний перелік питань, що розглядаються на лекційних та групових заняттях, зображено наочні матеріали, що дозволяють глибше зрозуміти опановану тему.

Навчальний посібник призначений для студентів другого рівня вищої освіти за спеціальністю 193 «Геодезія та землеустрій» галузі знань 19 «Архітектура та будівництво» та стане в нагоді усім, хто цікавиться навичками оптимальної організації наукової творчості в умовах практичної діяльності.

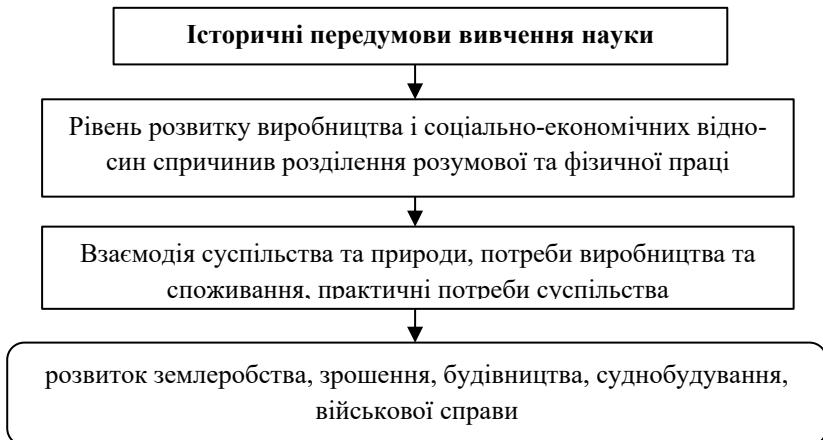
Тема 1. СУТНІСТЬ, ПРЕДМЕТ ТА МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ЗА ФАХОМ»

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 1.1. Наука. Історичні передумови її виникнення.
- 1.2. Основні етапи розвитку науки.
- 1.3. Класифікація наук.
- 1.4. Методологія науки. Наукознавство.

Групове заняття:

- 1.1. Що являє собою наука як система наукових знань?
- 1.2. Розкрийте історичні передумови виникнення науки.
- 1.3. Розкрийте предмет дисципліни як відображення наукової діяльності в системі землекористування.
- 1.4. Охарактеризуйте основні поняття науки.
- 1.5. Які є основні функції наукових досліджень?
- 1.6. Як класифікуються наукові дослідження?
- 1.7. Розкрийте ознаки наукових досліджень.
- 1.8. Які основні види наукових досліджень?
- 1.9. Що таке методологія наукових досліджень?
- 1.10. Які існують методи наукових досліджень?
- 1.11. Охарактеризуйте методичні основи дисципліни.
- 1.12. Що таке наукознавство?

Етапи розвитку науки

історія розвитку країн Давнього Сходу, Вавілону, Єгипту, Індії, Китаю	накопичення знань про навколишній світ і про себе
країни античного світу	розвиток міфології, прагнення людей побудувати загальну картину явищ оточуючого світу за допомогою уяви і фантазії (виникнення уявлень про надприродні сили)
скотарські та землеробські племена, відокремлення ремесла та зародження товарного виробництва, відокремлення торгівлі	поділ праці на фізичну і розумову
епоха Відродження	виникнення капіталістичного засобу виробництва, прогрес науки, винайдення нових експериментальних методів вивчення явищ
посилення пізнавальної могутності науки	експеримент як провідний метод дослідження

Перша наукова революція

Галілео Галілей, 1632 р., 1663 р.	глибоке перетворення науки було першою науковою революцією, галузі астрономії (супутники Юпітера, фази Венери та ін.), механіки (принцип відносності Галілея, закон падіння тіл та ін.).
Утвердження системи світу Миколи Коперника, 1543 р.	Земля рухається навколо Сонця і протягом року робить повний оберт по своїй орбіті
Рене Декарт, 1637 р., 1644 р.	у математиці запровадив декартову систему координат, дав поняття змінної величини і функції, ввів багато алгебраїчних позначень; у фізиці сформулював закон збереження кількості руху, запровадив поняття імпульсу сили
Ісаак Ньютон, 1676 р.	сформулював основні закони класичної механіки, відкрив закон всесвітнього тяжіння, дисперсію світла, розвинув корпускулярну теорію світла, розробив (незалежно від Готфріда Лейбніца) диференціальне та інтегральне числення.

Нові зміни в науці	
Маттіас Шлейден, Теодор Шванн, 1838р., 1839 р.	сформулювали теорію клітинної будови рослинних і тваринних організмів
Вільгельм Рентген, 1845 р.	винайдення рентгенівського випромінювання
німецький вчений Роберт Майер, англійський учений Джеймс Джоуль, 1848 р.	відкриття закону збереження і перетворення речовини та енергії
Чарльз Дарвін, 1859 р.	сформулював закони органічного світу
Джозеф Томсон, 1898 р.	відбувся підриб класичних уявлень про реальний світ у зв'язку з відкриттями електрону
П'єр Кюрі, Марія Склодовська-Кюрі, 1895 р.	відкриття елементів радіо і полонію, виділення радіо та вивчення природи і сполук цього елемента
Макс Планк, 1900 р.	винайдення гіпотези про існування квантів світла
Альберт Ейнштейн, 1905, 1916, 1924 рр.	розробка спеціальної та основ загальної теорії відносності

Класифікація наук	
Формальні науки	математика, логіка, кібернетика, статистика, теорія ймовірностей, інформатика, теорія інформації
Природничі науки	фізика, хімія, біологія, астрономія, географія, геологія, технічні науки
Гуманітарні науки	лінгвістика, філологія, літературознавство, культурологія, педагогіка, психологія, історія
Соціальні науки	соціологія, соціальна психологія, право, політологія, політична економія, демографія, соціальна статистика

Елементи методології	
Емпіричні основи методології	методологічні факти, які отримують за допомогою спостережень та експериментів
	емперіко-методологічні гіпотези, концепції та співвідношення, що впливають із згаданих фактів
	емперіко-методологічні дані
Теоретичні (методичні) основи методології	понятійний апарат методології
	науково-методологічний апарат методології
	теоретико-методологічні дані
Методологічні основи	сукупність методичних основ і рекомендацій, якими повинна керуватися практика науки у відповідній предметній області

Наукознавство
наука, яка вивчає закономірності розвитку науки, структуру і динаміку наукового знання та наукової діяльності, взаємодію науки з іншими галузями

Задачі наукознавства
Вивчення законів і тенденцій розвитку науки
Проведення аналізу взаємодії наук
Прогнозування в науці
Структуризація наукового знання
Реалізація наукової творчості
Визначення проблем організації науки і керування її розвитком
Визначенні співвідношення між наукою і культурою, наукою і технікою, наукою і виробництвом, наукою та побутом
Критика помилкових поглядів і концепцій в науці

Дайте відповіді на питання:

1. Розкрийте передумови виникнення науки.
2. Вкажіть основні функції науки.
3. Охарактеризуйте умови, що зумовлені розвитком продуктивних сил і виробничих відносин, які зіграли вирішальне значення у розвитку науки.
4. Що таке фундаментальні науки?
5. Що таке прикладні науки?
6. У чому полягають основні задачі наукознавства?

Тема 2. ОСНОВИ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 2.1. Поняття методології в наукових дослідженнях.
- 2.2. Формулювання теми наукового дослідження.
- 2.3. Формулювання мети і задач наукового дослідження.
- 2.4. Методологія теоретичних досліджень.
- 2.5. Методологія експериментальних досліджень.

Групове заняття:

- 2.1. Що являє собою методологія в наукових дослідженнях?
- 2.2. Що таке наукове дослідження, його предмет та об'єкт?
- 2.3. Як класифікуються об'єкти наукового дослідження?
- 2.4. Що являє собою доведення в наукових дослідженнях?
- 2.5. Як формулюється тема наукового дослідження?
- 2.6. Як формулюється мета наукового дослідження?
- 2.7. Як формулюється методологія теоретичних досліджень?
- 2.8. Як формулюється методологія експериментальних досліджень?
- 2.9. Що являє методологія наукових досліджень у землекористуванні?
- 2.10. Охарактеризуйте методику наукових досліджень у землекористуванні.

Об'єкт дослідження	це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обирається для вивчення
Предмет дослідження	Це конкретна та вузла частина об'єкта, яка аналізується в межах дослідження. Це конкретна частина об'єкта яку необхідно дослідити в межах обраної теми.
Методологія дослідження	це вчення про найбільш загальні принципи, структуру, логічну організацію, методи та засоби пізнання і перетворення навколишнього світу.

Елементи творчого процесу при здійсненні наукових досліджень

добір та узагальнення інформації

постійне зіставлення, порівняння, критичне осмислення отриманої інформації

чітке формулювання власних думок, викладення їх письмовому викладі

удосконалення та оптимізація власних положень та тверджень

Етапи проведення теоретичних досліджень

I	ознайомлення з добре відомими та апробованими рішеннями тієї чи іншої конкретної проблеми
II	виділення об'єкта та предмета дослідження, визначення мети і завдання, складання плану роботи
III	деталізація плану, розробка попереднього теоретичного рішення на основі критичного аналізу опрацьованих джерел
IV	проведення експерименту
V	оброблення матеріалу дослідження, редагування тексту
VI	формулювання висновків та пропозицій

Основні методи наукових досліджень	
Дедуктивний	це такий засіб дослідження, при якому часткові положення виводяться з загальних
Індуктивний	це такий засіб дослідження, при якому по часткових фактах і явищах установлюються загальні принципи і закони
Аналіз	це такий засіб наукового дослідження, при якому конкретне явище розчленовується на складові частини
Синтез	Проведення досліджень тих чи інших явищ в цілому, на основі об'єднання пов'язаних один з одним елементів у єдине ціле
Абстрагування	нехтування другорядними ознаками (фактами) з метою зосередитися на найважливіших особливостях досліджуваного об'єкта, предмету, явища
Формальний підхід	основні теоретичні положення тих чи інших процесів або явищ надаються у вигляді формул з використанням спеціальної формальної символіки
Логічний метод	засіб розумової діяльності людей (засіб мислення), який використовується у процесі пізнання і відтворення об'єкта, який досліджується.
Гіпотетичний метод	розробка гіпотези, тобто наукового припущення, що містить елементи новизни та оригінальності
Хронологічний підхід	дослідження виникнення, формування та розвитку процесів і подій у хронологічній послідовності
Метод моделювання	відображення у зручній формі багато чисельної інформації про досліджуваний об'єкт
Експеримент	науковий досвід, або спостереження того чи іншого явища в умовах, які дозволяють стежити за його ходом, керувати ним, відтворювати його результати кожного разу за повторення конкретних умов

Структура експерименту	
–	розробка плану-програми експерименту
–	вибір засобів для проведення експерименту
–	проведення експерименту
–	обробка і аналіз експериментальних даних
–	формулювання висновків та пропозицій

Види експериментів	
Природні (натуральні) експерименти	коли спостереження за об'єктом відбувається у природних умовах його існування
Штучні експерименти	формування штучних умов (широко застосовується в природних і технічних розробках)

Дайте відповіді на питання:

1. Які існують методи наукових досліджень?
2. Як формуються конкретні завдання наукового дослідження?
3. Що являє собою об'єкт та предмет наукового дослідження?
4. Які існують теоретичні та емпіричні методи наукових досліджень?
5. Як розробляється робоча гіпотеза наукового дослідження?
6. Які, на Вашу думку, основні напрями наукових досліджень у землекористування?

Тема 3. ІНФОРМАЦІЙНА БАЗА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 3.1. Основні поняття, терміни та галузі інформації.
- 3.2. Національна система науково-технічної інформації.
- 3.3. Види, джерела інформації та режими доступу до неї.
- 3.4. Наукова інформація в документах.
- 3.5. Інформаційно-пошукові системи органів НТІ.
- 3.6. Аналіз та опрацювання інформації.

Групове заняття:

- 3.1. Як класифікується інформація?
- 3.2. Що таке наукова та науково-технічна інформація?
- 3.3. Назвіть основні галузі інформації.
- 3.4. Що таке Національна система науково-технічної інформації?
- 3.5. Які існують види інформації?
- 3.6. Яке місце займає інформація у документах? Вкажіть основні види наукових документів.
- 3.7. Яке основне призначення інформаційно-пошукових систем?
- 3.8. Вкажіть типи інформаційно-пошукових систем.
- 3.9. Які існують системи автоматичного індексування та пошуку?
- 3.10. Що таке міжнародний класифікатор винаходів?

Наукова інформація – це логічна інформація, яка отримується у процесі пізнання, адекватно відображає закономірності об'єктив-ного світу і використовується в суспільно-історичній практиці

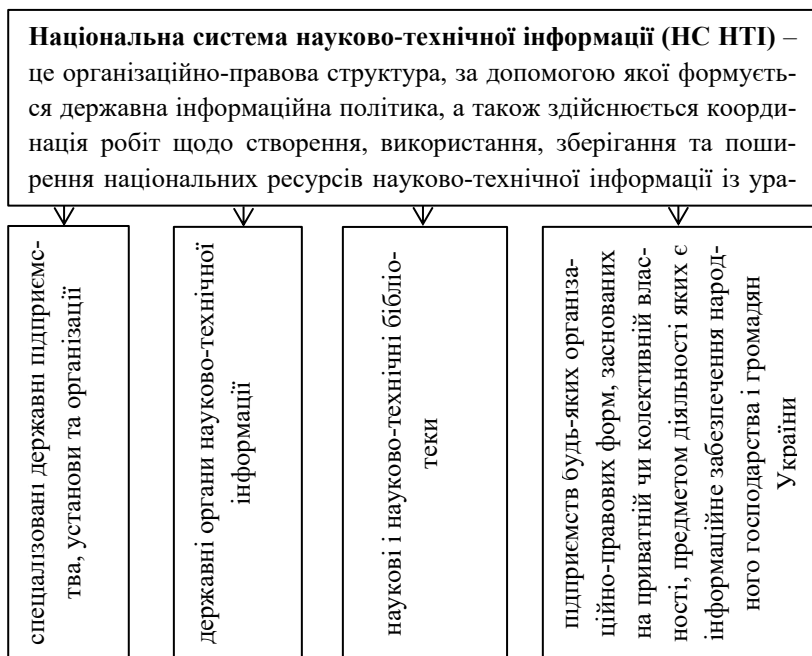
Науково-технічна інформація – це документовані або прилюдно оголошувані відомості про вітчизняні та зарубіжні досягнення науки, техніки і виробництва, одержані в результаті науково-дослідної, дослідно-конструкторської, проектно-технологічної та виробничої діяльності

Інформаційні ресурси – це документи і масиви документів в інформаційних системах: бібліотеках, архівах, фондах, банках даних, депозитаріях, музейних сховищах та ін.

Інформаційні ресурси спільного користування – сукупність інформаційних ресурсів державних органів науково-технічної інформації, наукових, науково-технічних бібліотек, а також комерційних центрів, фірм, організацій, які займаються науково-технічною діяльністю і з власниками яких укладено договори про їх спільне використання

Інформаційні ресурси науково-технічної інформації – систематизоване зібрання науково-технічної літератури і документації: книги, брошури, періодичні видання, патентна документація, нормативно-технічна документація, промислові каталоги, конструкторська документація, звітна науково-технічна документація з науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, депоновані рукописи, переклади науково-технічної літератури і документації, зафіксовані на паперових чи інших носіях

Основні завдання Національної системи науково-технічної інформації	
1	Формування на основі вітчизняних і зарубіжних джерел довідниково-інформаційних фондів та інформаційне забезпечення юридичних і фізичних осіб
2	Одержання, обробка, зберігання, поширення і використання інформації, отриманої в процесі людської діяльності
3	Організація надходження до України зарубіжної науково-технічної інформації, обробка, зберігання і поширення її при вивченні світового інформаційного ринку
4	Розробка і впровадження сучасних технологій в науково-інформаційну діяльність
5	Використання інформаційно-пошукових систем органів науково-технічної інформації, в тому числі на базі мережі Internet

Основні види інформації	
Статистична інформація	це офіційна документована державна інформація, що дає кількісну оцінку подіям та явищам, які відбуваються в технічній і інших сферах життя України. Вона визначається та регламентується Законом України «Про державну статистику»
Масова інформація	це публічно оголошувана, друкована та аудіовізуальна інформація
Правова інформація	це сукупність документованих або публічно оголошуваних відомостей про право, його систему та правові відносини
Інформація довідниково-енциклопедичного характеру	це систематизовані відомості про суспільне життя та оточуюче природне середовище
Соціологічна інформація	це відомості про ставлення окремих громадян і соціальних груп до суспільних подій, явищ, процесів та фактів

Документ – це передбачений законом матеріальний об’єкт із певною інформацією, який закріплений відповідним способом для її передачі в часі і просторі

Види документів		
1.	монографія	наукове або науково-популярне книжкове видання, яке містить повне і всебічне дослідження однієї проблеми або теми і належить одному або декільком авторам
2.	автореферат дисертації	наукове видання у вигляді брошури, яка містить складений автором реферат проведеного ним дослідження, що подається на здобуття наукового ступеня
3.	препринт	наукове видання, що містить матеріали попереднього характеру, опубліковані до виходу у світ офіційного видання

4.	депонований рукопис	вид неопублікованого документа, що є цікавим лише для вузького кола спеціалістів, публікація якого в традиційних виданнях є недоцільною
5.	тези доповідей конференції	науковий неперіодичний збірник, що містить опубліковані до початку конференції матеріали попереднього характеру (реферати доповідей і повідомлень)
6.	матеріали конференції (симпозіуму)	науковий неперіодичний збірник, що містить результати конференції (довідки, рекомендації, рішення)
7.	збірник наукових праць	збірник, який містить статті і дослідницькі матеріали наукових установ, навчальних закладів та організацій
8.	науковий журнал	періодичний журнал, що містить статті і матеріали теоретичного та прикладного характеру, призначені для наукових працівників
9.	енциклопедія	довідкове видання, яке вміщує в узагальненому вигляді основні відомості з однієї або всіх галузей знань і практичної діяльності, що розміщені в алфавітному або систематизованому порядку
10.	реферативний журнал	періодичне видання у вигляді збірника, що містить реферативну інформацію про науково-технічні досягнення та розробки в певній галузі знань

Інформаційно-пошукові системи органів науково-технічної інформації		
1	інформаційно-пошукові системи ручного пошуку	алфавітний каталог
		систематичний каталог
		хронологічний каталог
		предметний каталог
2	механізовані інформаційно-пошукові системи	інформаційна проблема вирішується механічними пристроями
3	автоматизовані інформаційно-пошукові системи	інформаційна проблема вирішується за участю системи та людини (інформаційні системи фінансові, банківські, економічні,

Інформаційно-пошукові системи органів науково-технічної інформації		
		медичні), але рішення приймає людина
4.	системи автоматичного індексування і пошуку	інформаційна проблема вирішується без участі людини (у військовій справі, у системах протиповітряної оборони, в системах управління балістичними ракетами)
5.	інформаційно-пошукові системи мережі Інтернет	Google
		Bing
		Baidu
		Yahoo!
		DuckDuckGo
		Naver

Аналіз та опрацювання інформації	
виписка	короткий зміст окремих фрагментів (розділів, глав, сторінок) інформації
анотація	<i>коротка характеристика друкованого джерела з точки зору змісту, призначення, форми та інших особливостей</i>
конспект	докладний виклад змісту інформаційного джерела

Дайте відповіді на питання:

1. Що являє собою наукова інформація?
2. Назвіть основні параметри побудови інформаційно-пошукової системи бібліотечних фондів України.
3. Які основні джерела інформації для наукового дослідження?
4. Вкажіть основні методи оброблення інформації в землевпорядній галузі.
5. Охарактеризуйте основні вимоги до Державного стандарту України (ДСТУ) щодо складання бібліографії використаних інформаційних джерел у процесі наукового дослідження.
6. Які існують види інформації в землевпорядній галузі?

Тема 4. ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 4.1. Сутність наукових досліджень.
- 4.2. Основні види наукових досліджень.
- 4.3. Характеристика та етапи проведення наукових досліджень.
- 4.4. Оформлення результатів досліджень.

Групове заняття:

- 4.1. У чому полягає сутність наукових досліджень?
- 4.2. Чим відрізняються фундаментальні наукові дослідження від прикладних?
- 4.3. Які існують конкурентні стратегії ведення бізнесу на землі?
- 4.4. Як виникає ідея для проведення наукового дослідження?
- 4.5 Як формулюється тема та висувається гіпотеза наукового дослідження?
- 4.6. Вкажіть ознаки, за якими класифікують систематизовані наукові знання?
- 4.7. Назвіть основні етапи проведення наукових досліджень.
- 4.8. Як систематизується накопичений матеріал відповідно до плану роботи?
- 4.10. Як оформлюються результати досліджень?
- 4.11. Як визначається ефективність наукових досліджень?
- 4.12. Вкажіть критерії оцінки ефективності результатів наукового дослідження.

Наукове дослідження – це цілеспрямований процес виробництва нових знань, які розкривають нові явища в суспільстві й природі, для використання їх у практичній діяльності людей.

Стратегія наукового дослідження - вибір напрямку й способу ведення наукових досліджень, що забезпечують досягнення поставленої мети

Тактика наукового дослідження - сукупність дій з організації зусиль дослідників і створення всіх необхідних умов для досягнення успіху

Мета наукового дослідження	достовірне вивчення об'єкта, явища або процесу, їх структури, зв'язків на основі розроблених у науці принципів і методів пізнання; здобуття і впровадження у практику корисних і необхідних для суспільства результатів
Завдання наукового дослідження	вирішення теоретичних питань, які пов'язані з проблемою дослідження (введення до наукового обігу нових понять, розкриття їх сутності і змісту; розроблення нових критеріїв і показників; розроблення принципів, умов і факторів застосування окремих методик і методів) виявлення, уточнення, поглиблення, методологічне обґрунтування суттєвості, природи, структури об'єкта, що вивчається; виявлення тенденцій і закономірностей процесів; аналіз реального стану предмета дослідження, динаміки, внутрішніх протиріч розвитку виявлення шляхів та засобів удосконалення явища, процесу, що досліджується (практичні аспекти роботи); обґрунтування системи заходів, необхідних для вирішення прикладних завдань експериментальна перевірка розроблених пропозицій щодо розв'язання проблеми, підготовка методичних рекомендацій для їх використання на практиці

Класифікація наукових досліджень	
– залежно від методів дослідження	теоретичні – ґрунтуються на використанні логічних та математичних методів пізнання, їх результатом може бути встановлення в досліджуваних об'єктах залежностей, якостей, зв'язків
	теоретико-експериментальні – дослідження теоретичного характеру, пов'язані з одночасною дослідною перевіркою виявлених залежностей, якостей, зв'язків
	експериментальні – дослідження, що проводяться на конкретних об'єктах із метою вияв-

Класифікація наукових досліджень	
	лення нових залежностей, якостей, зв'язків, або перевірки висунутих раніше теоретичних положень
– залежно від сфери використання результатів науково-го дослідження	фундаментальні – експериментальні або теоретичні дослідження, що спрямовані на одержання принципово нових знань про закономірності розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язку
	прикладні – наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на одержання і використання знань для практичних цілей, пошук найбільш раціональних шляхів практичного використання результатів фундаментальних наукових досліджень
	розробки – цілеспрямований процес перетворення прикладних наукових досліджень в технічні додатки, що направлені на створення нової техніки, матеріалів, технологій
– за видами зв'язку із суспільним виробництвом	науково-дослідні роботи, спрямовані на створення нових процесів, машин, конструкцій та ін. , що повністю використовуються для підвищення ефективності виробництва
	науково-дослідні роботи, направлені на поліпшення виробничих відносин без створення нових засобів праці
	науково-дослідні роботи у сфері суспільних, гуманітарних та інших наук – використовуються для удосконалення суспільних відносин, підвищення рівня духовного життя людей
– за ступенем важливості для народного господарства	найважливіші роботи, що виконуються за планами Національної Академії Наук України
	науково-дослідні роботи, що виконуються за планами галузевих міністерств та відомств
	науково-дослідні роботи, що виконуються за ініціативою науково-дослідних організацій
– залежно від джерел фінансування	держбюджетні – фінансуються за рахунок засобів держбюджету

Класифікація наукових досліджень	
	господоговірні – фінансуються відповідно до укладених договорів організаціями-замовниками
	нефінансовані – проводяться за ініціативою окремих науковців або в рамках наукового співробітництва між різними організаціями
– за тривалістю	довгострокові – розробляються протягом кількох років
	короткострокові – виконуються, в основному, за рік
– за стадіями дослідження	пошукові – направлені на відбір факторів, що впливають на об'єкт, пошук шляхів створення нових технологій та техніки на основі способів, запропонованих в результаті фундаментальних досліджень
	науково-дослідні розробки – направлені на створення нових технологій, дослідного обладнання, приладів, рекомендацій
	науково-виробничі розробки – доведення результатів науково-дослідної розробки до умов практичного використання та включає дослідну перевірку рекомендацій науково-дослідних розробок, їх узгодження з потребами конкретних організацій та підприємств
– дослідження, пов'язані з доведенням наукових і науково-технічних знань до стадії їх практичного використання	дослідно-конструкторські – сукупність робіт, спрямованих на отримання нових знань та їхнє практичне застосування при створенні нового виробу або технології
	проектно-конструкторські – роботи, що спрямовані на розробку нових видів матеріалів, продуктів, процесів, пристроїв, документів, методик або їх створення у вигляді прототипів
	технологічні – використовуються для пошуку рішень проблем у технологічній галузі, які відповідають на конкретну проблему
	пошукові – теоретичні та/або експериментальні дослідження, пов'язані з поглибленням знань із визначеної наукової проблеми та/або

Класифікація наукових досліджень	
	створенням підґрунтя для проведення прикладних досліджень
	проектно-пошукові – підрядник зобов'язується розробити відповідно до завдання замовника проектну документацію або виконати обумовлені договором проектні та (або) пошукові роботи, а замовник зобов'язується надати підряднику необхідні документи, прийняти та оплатити виконані роботи
	виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції – роботи, пов'язані з доведенням наукових і науково-технічних знань до стадії практичного їх використання
– залежно від місця проведення	лабораторні – фізико-хімічні, біохімічні та біологічні методи дослідження, за допомогою яких можна аналізувати склад і властивості біологічних рідин і тканин людини, ідентифікувати збудників захворювань
	виробничі – вивчають процес у реальних умовах з урахуванням впливу різних випадкових факторів виробничого середовища
– за складом якостей об'єкту	комплексні – передбачають виконання ряду незалежних за місцем та строками, а також методами та засобами досліджень різних груп якостей певного об'єкту
	диференційовані – дослідження однієї з якостей, або групи однорідних якостей об'єкту

Етапи проведення наукових досліджень	
I	виникнення ідеї, формулювання теми дослідження
II	вибір літературних джерел
III	уточнення проблеми (теми) і складання змісту науково-дослідної роботи
IV	формулювання гіпотези, наукового передбачення, припущення, висунутого для пояснення будь-яких явищ, процесів, причин, які зумовили даний наслідок
V	визначення завдань, які потрібно вирішити в процесі роботи, відповідно до сформульованої мети

Етапи проведення наукових досліджень	
VI	визначення методології дослідження
VII	робота із систематизації накопиченого матеріалу відповідно до плану роботи
VIII	зібрані при експериментальному дослідженні матеріали обробляють статистично
IX	складання розширеного плану науково-дослідної роботи, відповідно до змісту напрацьованого матеріалу
X	літературне оформлення результатів дослідження

Дайте відповіді на питання:

1. Опишіть методику проведення наукового дослідження.
2. Як розробляється методика досліджень з обраної теми відповідно до цілей та задач дослідження?
3. Опишіть методику відбору та аналізу інформації з теми дослідження.
4. Як фіксуються матеріали дослідження?
5. Як проводиться аналітична робота та визначається достовірність результатів дослідження?
6. Як розробляються пропозиції щодо удосконалення функціонування об'єкту дослідження?

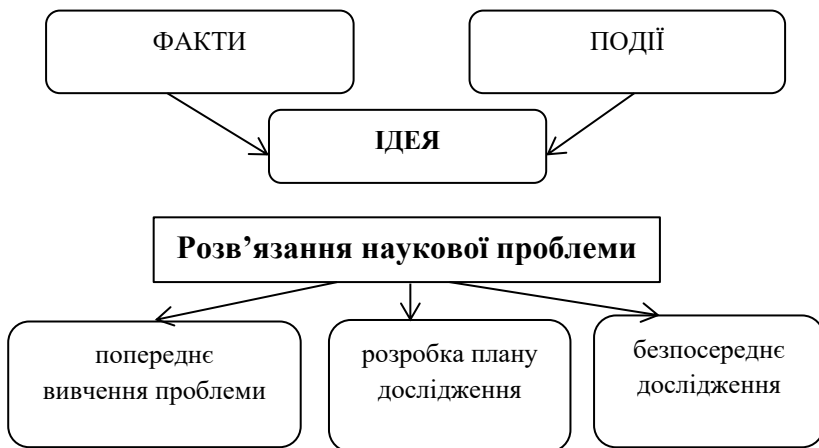
Тема 5. ПРОЦЕС ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 5.1. Виникнення ідеї та формулювання теми дослідження.
- 5.2. Вибір літературних джерел та складання змісту роботи.
- 5.3. Завдання, що вирішуються в процесі роботи.
- 5.4. Систематизація накопиченого матеріалу відповідно до плану роботи.
- 5.5. Оформлення результатів дослідження.

Групове заняття:

- 5.1. Як виникає ідея проведення наукового дослідження?
- 5.2. Як формулюється тема наукового дослідження?
- 5.3. Як висувається гіпотеза наукового дослідження?
- 5.4. Які завдання вирішуються в процесі виконання наукових досліджень?
- 5.5. Як систематизується накопичений матеріал відповідно до плану роботи?
- 5.6. Опишіть методику проведення експерименту у наукових дослідженнях.
- 5.7. Як узагальнюються наукові факти та результати дослідження?
- 5.8. Як проводиться аналіз результатів дослідження?
- 5.8. Як оформлюються результати дослідження?

фактори, що передують вибору теми дослідження						
визначення напрямку дослідження		безпосередній вибір теми		уточнення теми		конкретизація проблеми

Завдання наукового дослідження

вирішення теоретичних питань,
що пов'язані з темою
дослідження

уточнення, поглиблення,
обґрунтування сутності об'єкта,
що вивчається

аналіз реального стану предмета
дослідження, його динаміки

вивчення шляхів та засобів удо-
сконалення явища або процесу,
що досліджується

обґрунтування системи заходів,
необхідних для вирішення постав-
лених завдань

експериментальна перевірка розробле-
них пропозицій щодо розв'язання
поставленої проблеми

підготовка рекомендацій для подальшого
використання результатів наукового
дослідження на практиці

Систематизація накопиченого матеріалу відповідно до плану роботи
проведення аналізу наукових праць
вивчення практичного досвіду
узагальнення систематизованого матеріалу

Дайте відповіді на питання:

1. У чому полягає сутність стратегії і тактики наукового дослідження?
2. Які літературні джерела обираються для проведення дослідження?
3. Як складається зміст роботи?
4. Для чого складаються таблиці і графіки в процесі здійснення наукових досліджень?
5. Як визначається достовірність проведення результатів дослідження?
6. Назвіть приклади фундаментальних та прикладних досліджень.

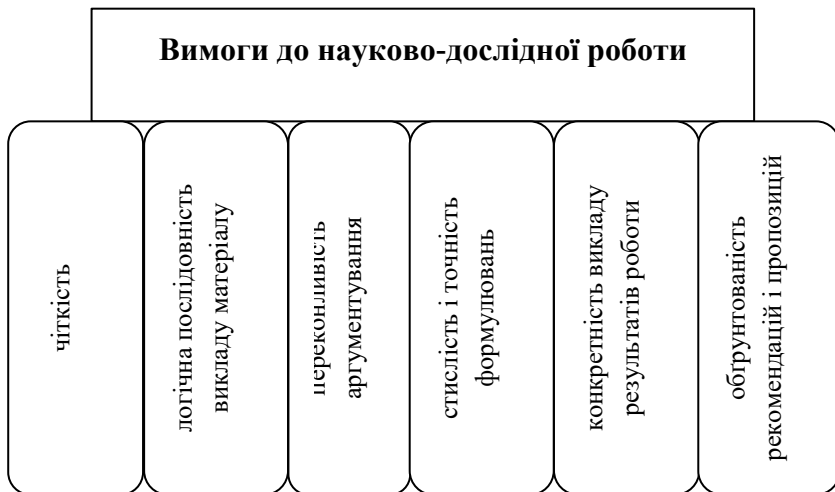
Тема 6. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ТА ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 6.1. Правила оформлення наукових робіт.
- 6.2. Загальні вимоги до оформлення наукових робіт.
- 6.3. Загальні правила цитування джерел у наукових роботах.
- 6.4. Оформлення списку використаних джерел.

Групове заняття:

- 6.1. Охарактеризуйте технологію обговорення результатів наукових досліджень.
- 6.2. Опишіть правила оформлення наукових робіт.
- 6.3. Які загальні вимоги до оформлення наукових робіт?
- 6.4. Як правильно оформлювати додатки?
- 6.5. Як правильно складати анотацію до наукової роботи?
- 6.6. Що таке цитування у науковому тексті?
- 6.7. Як здійснюється рецензування науково-дослідних робіт?
- 6.8. Які Ви знаєте індивідуальні форми позааудиторної діяльності?
- 6.9. Обґрунтуйте важливість студентських гуртків.

Вимоги до змісту роботи	
Титульний аркуш	є першою сторінкою роботи і, як правило, оформлюється за зразком
Зміст	подається на початку роботи, містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел тощо
Вступ	обґрунтовується актуальність та доцільність обраної теми, підкреслюється сутність проблеми; формулюється мета роботи і зміст поставлених завдань, об'єкт і предмет дослідження, подається перелік використаних методів дослідження; дається характеристика роботи (теоретична, прикладна); вказуються нові наукові положення, запропоновані автором особисто, відмінність одержаних результатів від відомих раніше та ступінь новизни; повідомляється про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання
Основна частина	у основній частині роботи наводиться характеристика джерел для написання роботи та короткий огляд літератури з даної тематики, окреслюються основні етапи наукової думки за визначеною проблемою, вказуються питання, які залишилися невирішеними; обґрунтовується вибір напрямку досліджень, наводиться методика і техніка дослідження; подаються відомості про обсяг дослідження; викладаються, аналізуються та узагальнюються отримані результати, дається їх оцінка
Висновки	містять стислий виклад результатів розв'язку наукової проблеми та поставлених завдань, зроблених у процесі аналізу обраного матеріалу оцінок та узагальнень. Необхідно підкреслити їх самостійність, новизну, теоретичне і (або) прикладне значення, наголосити на кількісних та якісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів та навести рекомендації щодо їх використання
Список використаних джерел	елемент бібліографічного апарату, який містить бібліографічні описи використаних джерел. Список використаних джерел слід розміщувати одним із

Вимоги до змісту роботи	
	таких способів: у порядку появи посилань у тексті; в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку
Додатки	у додатках містяться допоміжні або додаткові матеріали, необхідні для повноти сприйняття роботи, кращого розуміння отриманих результатів: проміжні математичні доведення, формули і розрахунки, додаткові таблиці, графіки, рисунки, ілюстрації тощо
Анотація	у анотації (текст обсягом до 1 сторінки) подається стисла характеристика змісту науково-дослідницької роботи з визначенням основної мети, актуальності та завдань наукового дослідження. Також у них зазначаються висновки та отримані результати проведеної роботи. У заголовку анотації наводяться прізвище, ім'я, по батькові автора, назва та вид роботи

Загальні вимоги до оформлення наукових робіт	
1	назва наукової роботи повинна бути, по можливості, короткою, відповідати суті вирішеної наукової проблеми (задачі), вказувати на мету наукового дослідження і його завершеність
2	наукова робота обов'язково має містити відгуки відповідних фахівців (науковця, спеціаліста певної галузі)
3	текст роботи повинен бути написаний грамотно, без орфографічних, пунктуаційних та стилістичних помилок
4	науково-дослідницьку роботу друкують на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм)
5	обсяг наукової роботи має відповідати вимогам до конкретного виду НДР
6	НДР оформлюють у текстовому редакторі Word із використанням шрифту 14-го розміру із полуторним міжрядковим інтервалом. Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи береги таких розмірів: лівий – 30 мм, правий – 10 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм
7	друкарські помилки, описки та графічні неточності не допускаються
8	текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти

Загальні вимоги до оформлення наукових робіт	
9	заголовки структурних частин науково-дослідницької роботи «ЗМІСТ», «ТЕЗИ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВЖОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами по середині рядка
10	заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять
11	кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки
12	до загального обсягу наукової роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних засадах
13	нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, малюнків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №
14	першою сторінкою наукової роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок, але на ньому номер сторінки не ставлять. На наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Усі сторінки, враховуючи тези та додатки, нумеруються
15	не нумерують заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ».
16	підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку
17	ілюстрації і таблиці необхідно подавати в науковій роботі безпосередньо після першої згадки у тексті або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, які розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок
18	ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках. Номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка. Наприклад: Рис. 1.2 (другий рисунок першого розділу). Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією

Загальні вимоги до оформлення наукових робіт	
19	таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) в межах розділу В правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу)
20	примітки до тексту і таблиць, в яких вказують довідкові та пояснювальні дані, нумерують послідовно в межах однієї сторінки. Якщо приміток на одному аркуші декілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад: Примітки: 1. ... 2. ... Якщо є одна примітка, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку

Рецензент висвітлює в рецензії такі основні питання:	
	– актуальність обраної теми
	– ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій
	– достовірність і новизну результатів дослідження
	– повноту викладу основних положень в опублікованих працях
	– значущість праці для науки й практики та вказує можливі конкретні шляхи використання результатів дослідження
	– оцінка змісту наукової роботи, її завершеність в цілому й викладення зауважень щодо її оформлення

Дайте відповіді на питання:

1. Які основні правила оформлення науково-дослідних робіт?
2. Які питання повинен висвітлити рецензент у своєму відзиві?
3. Що таке семінарське заняття?
4. Як студентів залучають до наукових досліджень?
5. Як правильно підготувати анотацію
6. Як формується інтерес у студентів до науково-дослідної роботи?

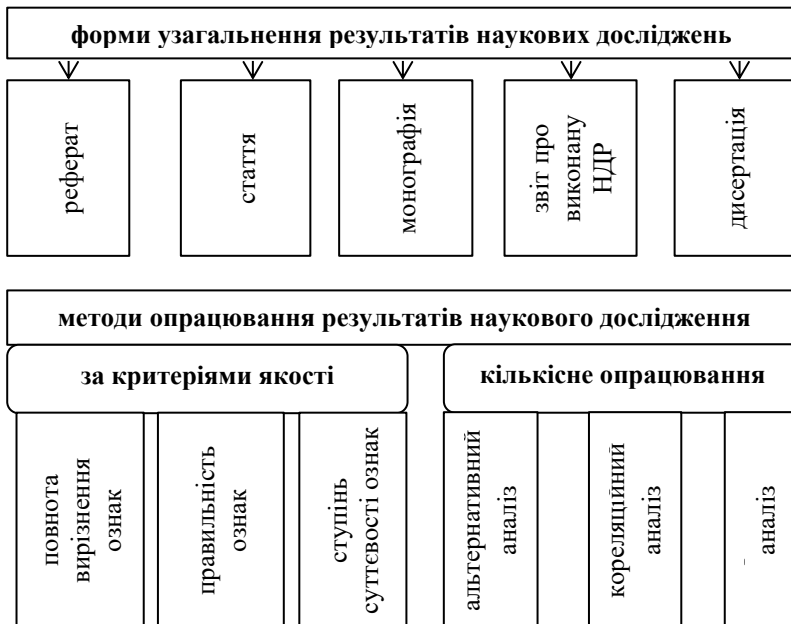
Тема 7. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ У ВИГЛЯДІ НАУКОВИХ РОБІТ

Питання, що розглядаються під час лекції:

- 7.1. Форми узагальнення результатів наукових досліджень.
- 7.2. Оформлення результатів наукової роботи.
- 7.3. Мова та стиль наукової роботи.
- 7.4. Складання та оформлення звітів з НДДКР.

Групове заняття:

- 7.1. Обґрунтуйте механізм узагальнення результатів наукових досліджень.
- 7.2. Які існують види наукових робіт?
- 7.3. Охарактеризуйте методику оформлення результатів досліджень.
- 7.4. Як правильно формуються тези наукової доповіді?
- 7.5. Розкрийте переваги та недоліки індивідуальної форми навчання.
- 7.6. Розкрийте переваги та недоліки групової форми навчання.
- 7.7. Які загальні вимоги до звіту з НДДКР?
- 7.8. Що таке наукова дискусія?

рекомендації щодо підготовки наукової праці

проду-
мання осно-
вних пи-
тань, які
потрібно
викласти (у
будь-якому
порядку),
записуючи
всі думки

зведення
інформа-
ції до однієї
прийнятної
системи і
створення
добре по-
будованих
речень

щоб підійти
до роботи
по-новому,
доцільно
відкласти
роботу на
декілька
днів, а потім
поверну-тися
до неї знову

читання
вголос того,
що написано,
оскільки
сприймання
на слух по-
легшує
сприйнят-тя
матеріалу

Науковий стиль	
Сфери наукового стилю	наукова діяльність, науково-технічний прогрес, освіта
Основне призначення наукового стилю	викладення наслідків досліджень про людину, суспільство, явища природи, обґрунтування гіпотез, доведення істинності теорій, класифікація й систематизація знань, роз'яснення явищ, активізації інтелекту читача для їх осмислення
Основні ознаки наукового стилю	ясність (понятійність) і предметність тлумачень; логічна послідовність і доказовість викладу; узагальненість понять і явищ; об'єктивний аналіз; точність і лаконічність висловлювань; аргументація та переконливість тверджень; однозначне пояснення причинно-наслідкових відношень; докладні висновки

Науковий стиль	
Наукові підстили	власне науковий (із жанрами текстів: монографія, рецензія, стаття, наукова доповідь, повідомлення, курсова й дипломна роботи, реферат, тези), який, у свою чергу, поділяється на науково-технічні та науково-гуманітарні тексти; науково-популярний – застосовується для дохідливого, доступного викладу інформації про наслідки складних досліджень для нефаківців, із використанням у спеціальних часописах і книгах навіть засобів художнього та публіцистичного стилів; науково-навчальний – реалізується в підручниках, лекціях, бесідах для доступного, логічного й образного викладу й не виключає використання складників емоційності; виробничо-технічний – використовується у спеціальній літературі, що обслуговує різноманітні сфери господарства та виробництва

Варіанти організації роботи при груповій навчальній діяльності	
діалог	спільний пошук групою узгодженого рішення
синтез думок	після об'єднання в робочі групи й виконання завдання пропонується свій варіант іншим групам, які доповнюють його своїми думками, підкреслюють те, із чим не погоджуються
спільний проєкт	завдання, які отримують групи, різного змісту та висвітлюють проблему з різних боків
пошук інформації	командний пошук інформації, що доповнює раніше прочитану лекцію, або матеріал попереднього заняття, або домашнього завдання, а потім відповіді на запитання
коло ідей	метою є вирішення гострих суперечливих питань, створення списку ідей та залучення всіх учасників процесу до обговорення поставленого питання
акваріум	форма діяльності у малих групах, ефективна для розвитку навичок спілкування, удосконалення вміння дискутувати та аргументувати свою думку

Наукова дискусія - публічний діалог, у процесі якого зіштовхуються різні, протилежні точки зору		
Основні структурні елементи дискусії		
Докомунікативний етап	Комунікативний етап	Посткомунікативний етап
формулювання проблеми, мети	оголошення теми, мети, уточнення ключових понять	аналіз дискусії
збір інформації про предмет суперечки, визначення понять	висування і захист тези	
добір аргументів	спростування тези та аргументація опонента	
формулювання питань до опонентів	підведення підсумків	
оцінка аудиторії		

Дайте відповіді на питання:

1. Опишіть методику підготовки наукових робіт на конкурс.
2. Опишіть методику підготовки наукових робіт до публікації.
3. Охарактеризуйте технологію обговорення результатів наукової роботи.
4. Розкрийте особливості написання наукової монографії.
5. Що являє собою продукція наукових досліджень?
6. Як здійснюється обговорення результатів проведеного дослідження? Для чого воно потрібне?

Тема 8. НАУКОВІ СТАТТІ, ТЕЗИ ДОПОВІДІ

Питання, що розглядаються під час лекції:

- 8.1. Види та структура наукових статей.
- 8.2. Правила, які слід дотримуватися при написанні наукових статей.
- 8.3. Структура та оформлення тез доповіді.
- 8.4. Доповідь на семінарі.
- 8.5. План роботи над доповіддю.

Групове заняття:

- 8.1. Які існують види наукових статей?
- 8.2. Назвіть функції наукових статей.
- 8.3. Які необхідні елементи повинна містити наукова стаття?
- 8.4. Охарактеризуйте структуру наукової статті.
- 8.5. Яких правил слід дотримуватися при написанні наукових статей?
- 8.6. Що являють собою тези доповіді?
- 8.7. Яка структура тез доповідей?
- 8.8. Вкажіть вимоги до оформлення тез доповідей.
- 8.9. Які вимоги до оформлення письмової доповіді?
- 8.10. Яка методика проведення семінарського заняття?
- 8.11. Що являє собою план роботи над доповіддю?

Наукова стаття – вид наукової публікації, у якому описано кінцеві або проміжні результати проведеного дослідження, обґрунтовано способи їх отримання, а також накреслено перспективи наступних напрацювань

види наукових статей

за змістом	власне наукові статті	виклад основних результатів роботи
	науково-популярні статті	орієнтують на читацьку аудиторію, серед якої можуть бути непрофесіонали
	науково-навчальні та науково-методичні статті	містять практичний виклад закономірностей, досліджуваних об'єктів, методи їх застосування у практичній діяльності
	науково-публіцистичні статті	присвячені актуальним для наукової громадськості проблемам

за кількістю авторів	одноосібні	один автор
	колективні	колектив авторів
за науковим завданням	теоретичні	тип статті, що розробляє або розширює існуючу теорію, містить критичний огляд літератури, виклад нової теорії та її наслідки
	прикладні	опис наукової діяльності, спрямованої на одержання нових знань, що можуть бути використані для практичних цілей
за способом розкриття	оглядові	містять характеристику стану і перспектив наукових досліджень у тій чи іншій предметній галузі
	проблемні	у проблемних статтях наявний аналіз проблеми, яка не одержала всебічного осмислення
	методологічні	подають обґрунтування методології розв'язання проблеми

функції наукових статей

дослідницька	→	подають наукові результати
презентаційна	→	представляють дослідника в науковому товаристві
оцінна	→	оцінюють стан наукових досліджень з певної проблеми
комунікативна	→	служать засобом спілкування дослідників

Основні елементи наукової статті	
–	постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями
–	аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття
–	формулювання цілей статті (постановка завдання)
–	виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів
–	висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку

Правила, які слід дотримуватися при написанні наукових статей	
–	у правому верхньому куті розміщується прізвище та ініціали автора; за необхідністю вказуються відомості, що доповнюють дані про автора
–	назва статті стисло відбиває її головну ідею, думку
–	слід уникати стилю наукового звіту
–	недоцільно ставити риторичні запитання; більше користуватись розповідними реченнями
–	цитати в статті використовуються дуже рідко (можна в дужках зробити посилання на вченого, який вперше дослідив проблему)
–	усі посилання на авторів, в основному, подаються на початку статті, основний обсяг присвячується викладу власних думок автора
–	стаття має завершуватись конкретними висновками і рекомендаціями та додається список використаних джерел

Тези доповіді	– це коротко, точно, послідовно сформульовані ідеї, думки, положення наукової доповіді, повідомлення, статті або іншої наукової праці
	вимоги до тез доповіді
	у правому верхньому куті розміщують прізвище автора та його ініціали та доповнюють відомостями про нього
	назва тез доповіді коротко відображає головну ідею, думку, положення (2-5 слів)
	послідовність викладу змісту може бути наступна: актуальність, проблеми; стан розробки проблеми в науці і практиці; основна ідея, положення, висновки дослідження; основні результати та їх практичне значення

Дайте відповіді на питання:

1. Які структурні особливості наукової статті?
2. Яка роль наукової статті у висвітленні результатів наукового дослідження?
3. Охарактеризуйте види наукових статей.
4. В чому полягають особливості написання тез доповідей?
5. Що являє собою візуальне супроводження наукової доповіді?
6. Які функції виконує семінарське заняття?

Тема 9. ПРЕЗЕНТАЦІЯ НАУКОВИХ РОБІТ

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 9.1. Тема науково-дослідної роботи.
- 9.2. Актуальність проблеми та науковий апарат.
- 9.3. Завдання наукового дослідження.
- 9.4. Висновки до наукової роботи.

Групове заняття:

- 9.1. Як формується тема науково-дослідної роботи?
- 9.2. Як обґрунтовується актуальність обраної теми?
- 9.3. Що включає в себе науковий апарат дослідження?
- 9.4. Що являє собою стратегія дослідження?
- 9.5. Які загальні правила до оформлення наукових робіт?
- 9.6. Побудуйте алгоритм обґрунтування актуальності прикладного дослідження?
- 9.7. Що таке науковий результат дослідження?
- 9.8. Як формуються висновки до наукової роботи?
- 9.9. Як оформлюється наукова робота?

Презентація наукових розробок - набір кольорових карток-слайдів спеціального формату до певної теми. На кожному слайді можна розмістити довільну текстову і графічну інформацію	
форми презентації	електронні презентації та рекламні ролики
	електронні каталоги
	навчальні та текстові програми
	нормативно-технічна документація, методична та супутня література
	візитна картка

Види презентацій		
Паперові презентації	найбільш простий вид презентацій. У короткій формі з використанням рисунків, схем, діаграм, фотоілюстрацій надається нова інформація, яка є основою презентації	
Електронні презентації	ефективний спосіб представлення інформації про результати наукового дослідження. Презентації створюються на основі мультимедійних технологій, які є інструментом представлення інформації	
За призначенням	маркетингові	елемент маркетингових комунікацій, який передбачає демонстрацію ключових характеристик, властивостей товару
	навчальні	призначена допомогти викладачеві забезпечити зручне і наочне викладання теоретичного і практичного матеріалу
	наукові	найпоширеніший у науці спосіб показати нові відкриття
За змістом наведеної інформації	презентація організації	коли представники тієї чи іншої організації знайомлять колег і потенційних партнерів зі своїми видами діяльності, послугами, продуктами, застосовуваними технологіями
	презентація результатів роботи	коли після закінчення роботи група виконавців доповідає керівництву про досягнуті результати
	презентація певного продукту	презентація, яка представляє новий або оновлений продукт компанії
За формою подання інформації	презентації у вигляді послідовності слайдів	слайди можуть містити рисунки, графіки, невеликий за обсягом текст. Слайди, як правило, супроводжують усний виступ, що проходить в аудиторії або конференц-залі при досить великій кількості слухачів

	настільні презентації	це інформація на паперовому носії, що містить ілюстративний матеріал – невеликі за обсягом тексти, графіки, рисунки, таблиці
	презентації у вигляді відео-ролика	мають призначення рекламного характеру, в яких використовуються невеликі відеосюжети, а також тривимірні комп'ютерна графіка
	інтерактивні презентації	презентація, хід виконання якої визначається залежно від вибору об'єкта на екрані
	мультимедійна презентація	набір кольорових слайдів, підготовлених із використанням інформаційних технологій та призначених для розкриття однієї теми з одночасним використанням різних форм представлення інформації: тексту, графіки, відео-фрагментів, анімації та звуку
За способом подання презентацій	презентація, яку проводить доповідач	виступ перед аудиторією в ході наради, конференції, семінару, ділової зустрічі тощо
	автоматична презентація	закінчений інформаційний продукт, перенесений на електронний носій і розісланий потенційним споживачам із метою виявлення їхньої зацікавленості
	презентація, керована глядачем	презентація на комп'ютері, де глядач сам натискає кнопку, перемикаючи слайд

Алгоритм обґрунтування актуальності дослідження	
сутнісний зміст проблеми	відтворює головні, найбільш гострі суперечності між існуючими теоретичними знаннями і практичним станом питання, що досліджується
соціальний запит	підтверджує, продиктовану змінами соціальних умов, необхідність вирішення більш загальної проблеми науки, складовою частиною якої є запровадження проблема дослідження

Алгоритм обґрунтування актуальності дослідження	
запити практики	узагальнені дослідником вказівки на конкретні труднощі в розв'язуванні практичних задач, помилки і недоліки в роботі, що зумовлені відсутністю відповідних наукових положень та рекомендацій, а також прогресивні явища, які вимагають узагальнення, аналізу та подальшої наукової розробки
запити науки	характеризують необхідність дослідження для розвитку науки, визначають місце проблеми дослідження в загальному науковому знанні, вказують наукову наступність розроблюваної проблеми
розробленість проблеми	показує існуючий рівень висвітлення проблеми в науці
ідея дослідження	містить вказівки на головні напрямки дослідження чи його концепцією
стратегія дослідження	вказує на основні принципи і шляхи зміни існуючого чи розробки нового теоретичного знання
тактика дослідження	визначає головні відомі науці теоретичні й методологічні положення, виходячи з яких, слід розробляти теоретичні передумови дослідження, як засіб підвищення практичної ефективності навчально-виховного процесу

Дайте відповіді на питання:

1. Опишіть методику підготовки та оформлення публікації.
2. Що таке відгук/рецензія наукового керівника?
3. Опишіть механізм подачі науково-дослідницьких робіт на конкурс.
4. Опишіть правила оформлення наукових робіт.
5. Опишіть механізм усного представлення наукових досліджень на наукових зібраннях різного рівня.
6. Як оформлюються результати наукового відкриття?

Тема 10. ЗАХИСТ НАУКОВИХ РОБІТ

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 10.1. Виступ із доповіддю за темою дослідження.
- 10.2. Загальне сприйняття доповіді дослідження.
- 10.3. Відповіді на поставленні питання.
- 10.4. Активна кваліфікована участь у дискусії.

Групове заняття:

- 10.1. Як здійснюється підготовка до виступу з доповіддю?
- 10.2. Які структурні елементи доповіді за темою дослідження?
- 10.3. Чи потрібна письмова форма підготовки відповідей?
- 10.4. Що таке відповідь, які її основні функції?
- 10.5. Як класифікуються відповіді?
- 10.6. На що повинен звертати увагу доповідач перед виступом?
- 10.7. Що таке дискусія?
- 10.8. Які є види дискусій?
- 10.9. Які загальні правила проведення дискусій?
- 10.10. На що слід звертати увагу під час підготовки до дискусії?

Виступ з доповіддю за темою дослідження	
Вступна частина доповіді	охарактеризовується мета, завдання та актуальність роботи. Обсяг може складати 5-10% від загального обсягу доповіді
Основна частина доповіді	розкриття теми роботи
Висновки доповіді	загальне підбивання підсумків роботи. Вони мають бути чіткими і лаконічними. За обсягом – не більше 10% від загальної кількості сторінок.

Відповіді		
за змістом	правильні	неправильні
	якщо виражене в ній судження логічно зв'язано з поставленим питанням	помилкові відповіді, що невірно відбивають дійсність
за областю пошуку	прямі	непрямі
	відповідь, в якому необхідна інформація	відповідь, в якому необхідна інформація прямо не дана,

Відповіді			
	отримана безпосередньо з області пошуку, заданої питанням	але може бути виведена з отриманої	
за обсягом інформації	повні	неповні	надлишкові
	дають всю запитувану в питанні інформацію	дають лише частину запитуваної інформації.	відповіді, які крім необхідної інформації дають надлишкову

Види доповідей	
політичні	доповідь торкається політичних питань, у ній з'ясовуються суть, причини, наслідки політичної події, розкриваються шляхи розвитку суспільства
звітні	доповідь, яка виголошується під час звіту про роботу якогось органу за певний період
ділові	діловий документ, що містить виклад певних питань обов'язково з висновками та припущеннями
наукові	доповідь, у якій інформується про наукові спостереження, досліді, їх результати, нові відкриття, зроблено узагальнення наукових даних

Принципи розташування матеріалу у виступі	
Послідовності	кожна думка повинна впливати з попередньої
Посилення	необхідно нарощувати вплив від початку виступу до кінця, що досягається розташуванням матеріалу за збільшенням значущості
Органічної єдності	забезпечення відповідності основної тези темі виступу
Економії	стислість, ясність, відсутність надлишкової інформації

Основні правила проведення дискусій
– відверто висловлювати думки
– поважати точку зору всіх членів дискусії
– слухати інших, не перебиваючи
– не говорити занадто довго та занадто часто
– водночас має говорити лише одна особа
– дотримуватися позитивних ідей та стосунків
– не критикувати себе та інших

Дайте відповіді на питання:

1. Чи доцільно підготувати письмові відповіді на питання, зауваження та побажання, наявні у відгуку наукового керівника та рецензента?
2. Які Ви можете надати основні поради доповідачам?
3. Які основні рекомендації до публічного виступу?
4. Які основні етапи підготовки до публічного виступу?
5. У яких випадках доповідь не сприймається оточуючими?
6. Яке значення жестів і міміки в усному спілкуванні?

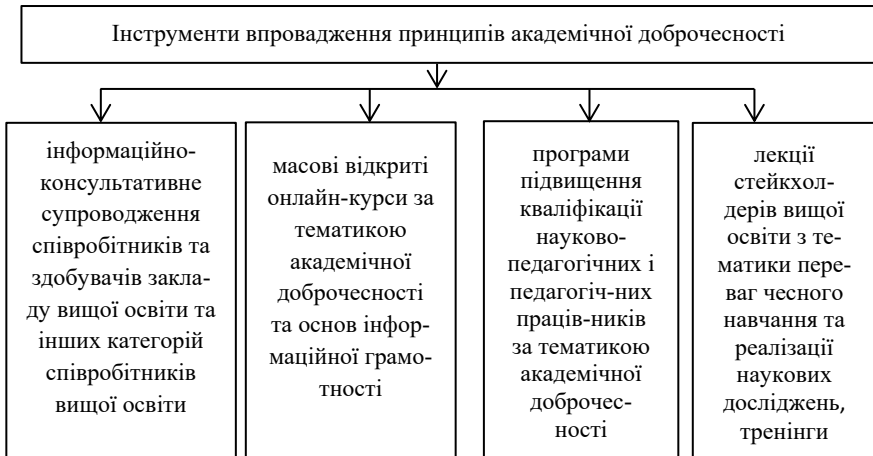
Тема 11. ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

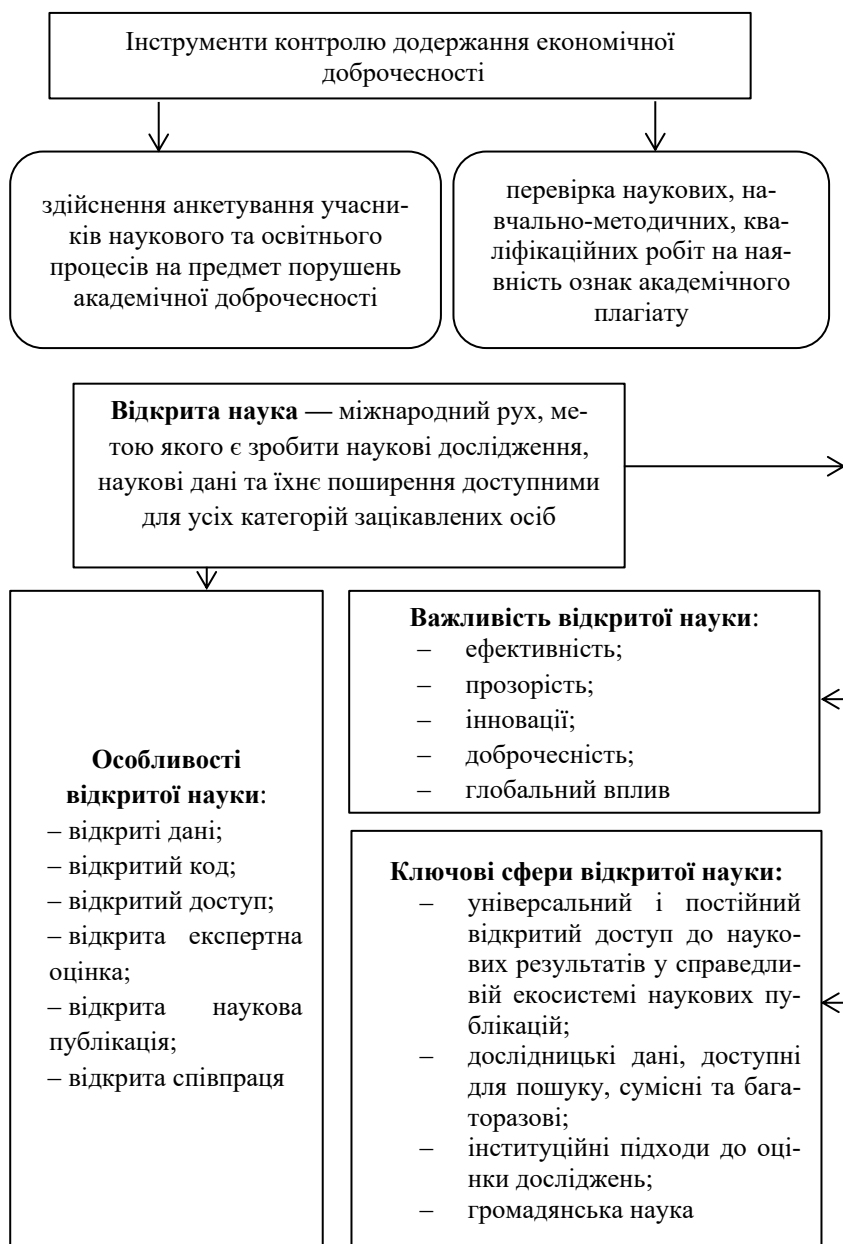
Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 11.1. Академічна доброчесність і штучний інтелект
- 11.2. Відкрита наука та академічна доброчесність
- 11.3. Університетська система дотримання академічної доброчесності
- 11.4. Плагіат та його види

Групове заняття:

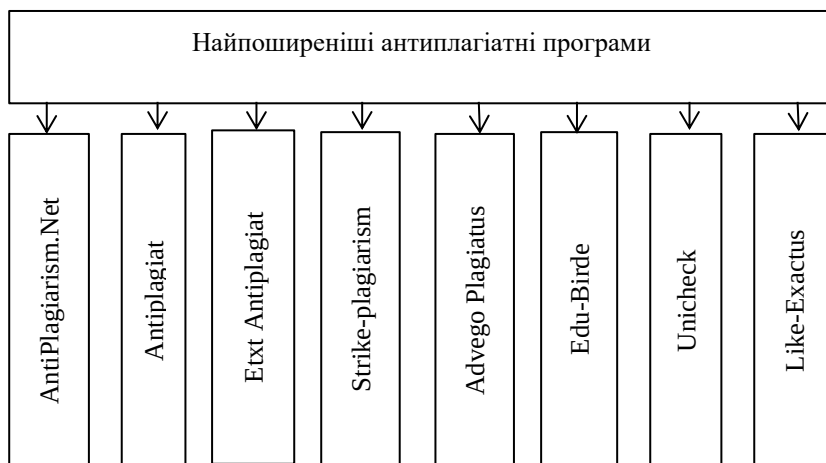
- 11.1. Охарактеризуйте зміст і предмет академічної доброчесності та її соціальне призначення.
- 11.2. Як Large Language Models впливає на якість освіти?
- 11.3. Охарактеризуйте термін «відкрита наука» та розкрийте її.
- 11.4. Охарактеризуйте доброчесність на різних етапах застосування генеративного штучного інтелекту.
- 11.5. Як створити доброчесне освітнє середовище?
- 11.6. Як у Вашому університеті дотримуються принципів академічної доброчесності?
- 11.7. Охарактеризуйте, як впроваджена відкрита наука в Україні.
- 11.8. Охарактеризуйте порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних та наукових робіт на наявність ознак академічного плагіату.

Означення	Сутність
Плагіат	привласнення авторства на чужий твір, відкриття, винахід чи раціоналізаторську пропозицію; використання у власних працях чужого твору без покликання на автора
Академічний плагіат	оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства
Самоплагіат	оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів
Дослівний плагіат	дослівне запозичення текстових фрагментів без оформлення їх як цитат із покликанням на джерело
Мозаїчний плагіат	комбінування фраз та тексту з кількох джерел в одній роботі. Компонування речень без цитувань та покликань
Відсутність посилання на офіційне джерело	використання інформації з джерела без покликання на нього (прямі цитати; згадування джерела)
Перефразування тексту	неадекватне перефразування тексту джерела у формі, що є близькою до оригінального тексту; наведення узагальнених ідей, інтерпретацій чи висновків з певного джерела без покликання на нього
Рерайт	«переказ» чужого тексту своїми словами з точним збереженням змісту оригіналу
Реплікація	публікація однієї і тієї ж статті
Фальсифікація	вигадування тих чи тих даних
Дублювання досліджень	офіційно не підтверджена домовленість між двома й більше особами,

Означення	Сутність
	результатом якої є виконання однакових (подібних) робіт
Компіляція	навмисне компонування тексту з декількох.

Дайте відповіді на питання:

1. Розкрийте можливі заходи з порушення академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності закладу вищої освіти.
2. Яка відповідальність за дотримання академічної доброчесності та її порушення?
3. Назвіть складники доброчесного освітнього середовища.
4. Що таке унікальність тексту?
5. Які антиплагіатні програми сьогодні розповсюджені для перевірки робіт на їх унікальність?

Тема 12. ДИСЕРТАЦІЙНІ РОБОТИ ТА ЇХ ВИДИ

Питання, що розглядаються під час лекції:

- 12.1. Дисертація як вид наукової роботи.
- 12.2. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук (PhD).
- 12.3. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук.
- 12.4. Кваліфікаційні ознаки дисертацій.

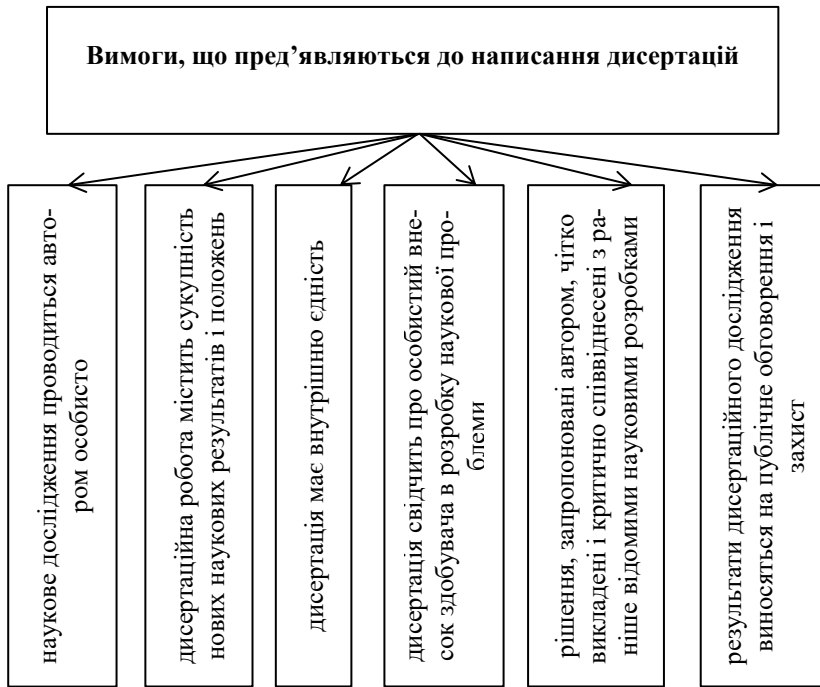
Групове заняття:

- 12.1. Що означає слово «дисертація»?
- 12.2. Коли почали писатися перші дисертаційні роботи?
- 12.3. Які основні вимоги до написання дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії?
- 12.4. Що являє собою дисертація як кваліфікаційна робота?
- 12.5. Як здійснюється захист дисертації?
- 12.6. Які основні вимоги висуваються до дисертацій?
- 12.7. Що таке акти апробацій дослідження?

Етапи роботи над дисертацією
Етап 1. Формулювання проблеми та вибір теми дослідження
Етап 2. Визначення предмету, об'єкта, завдань та цілей дослідження
Етап 3. Вибір методології та складання плану
Етап 4. Збір джерел та літератури
Етап 5. Виконання основної роботи
Етап 6. Аналіз отриманих результатів та формулювання висновків
Етап 7. Написання дисертації та оформлення роботи

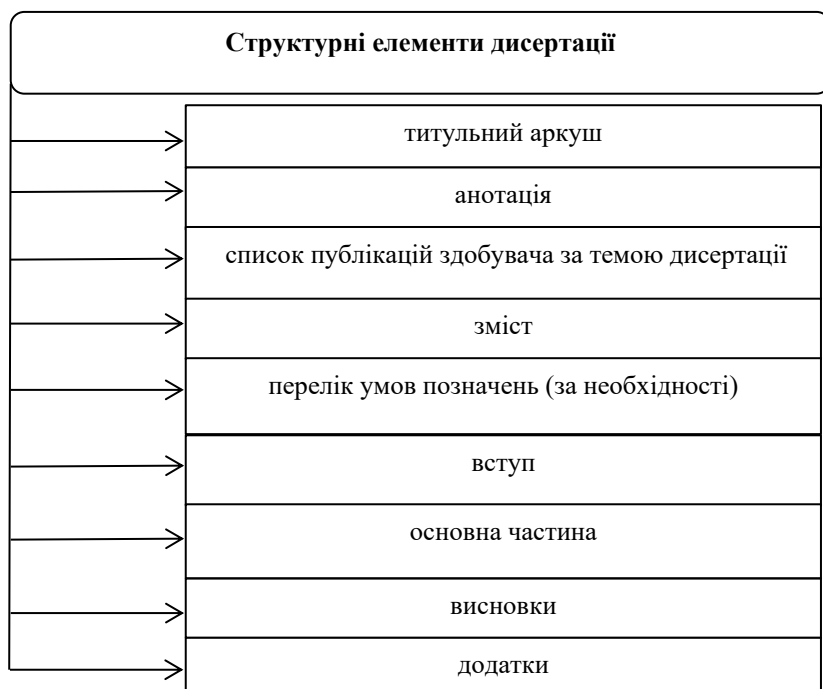
Вимоги до разової вченої ради для отримання ступеня доктора філософії	
в її склад входять 5 вчених: голова ради, два рецензента і два опонента	
не менше трьох членів ради повинні бути докторами наук	
члени ради повинні в обов'язковому порядку мати публікації в наукометричних базах Web of Science або Scopus	

Вимоги до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук	
бути кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачем самостійно	
містити наукові положення та нові науково обґрунтовані результати у певній галузі науки, одержані здобувачем особисто, які мають практичну та теоретичну цінність	
бути виконаною за науковою спеціальністю з галузі науки відповідно до переліку, який затверджує МОН	
відповідати паспорту наукової спеціальності, затвердженому МОН	
містити обґрунтовані висновки на основі одержаних здобувачем достовірних результатів	
характеризуватися єдністю змісту	
свідчити про особистий внесок здобувача в науку щодо розв'язання важливої теоретичної або прикладної проблеми	
відповідати принципам академічної доброчесності	

У розділах основної частини дисертації подають:

- огляд літератури за темою і вибір напрямів досліджень;
- виклад загальної методики та основних методів досліджень;
- експериментальну частину і методику досліджень;
- відомості про проведені теоретичні та експериментальні дослідження;
- аналіз і узагальнення результатів досліджень

Дайте відповіді на питання:

1. Які загальні вимоги до написання дисертацій?
2. Що являє собою документальне підтвердження наукового ступеня доктора філософії?
3. Як здійснюється експертиза дисертаційного дослідження доктора філософії?
4. Які основні вимоги до написання дисертацій?
5. Що являє собою магістерська дисертація як кваліфікаційне дослідження?
6. Опишіть зміст та методику виконання магістерського дослідження.

Тема 13. МЕТОДИКА ВИКОНАННЯ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 13.1. Послідовність процесу роботи над дисертацією.
- 13.2. Вибір і затвердження теми дисертації.
- 13.3. Основні вимоги до оформлення дисертацій.
- 13.4. Кваліфікаційні ознаки дисертацій.

Групове заняття:

- 13.1. Що таке індивідуальний план роботи здобувача?
- 13.2. Як здійснюється формування об'єкта (предмета) дослідження?
- 13.3. Як здійснюється систематизація результатів дослідження?
- 13.4. Яка структура дисертації?
- 13.5. Назвіть основні вимоги до оформлення дисертацій?
- 13.6. Що являє собою основна частина дисертації?
- 13.7. Як формуються висновки до дисертації?
- 13.8. Які основні правила оформлення дисертаційної роботи?
- 13.9. Назвіть основні кваліфікаційні ознаки дисертацій.

Основні етапи, за якими доцільно здійснювати вивчення наукової літератури
«швидкий» перегляд праці
«повільне» читання наукової публікації
критичне оцінювання вибраних матеріалів
записування власних думок, ідей, що виникли в результаті ознайомлення з науковою літературою
формування тексту дисертації

систематизація результатів наукового дослідження - впорядкування набору інформації (зібраної, обробленої та проаналізованої) за певною структурою	
Матеріал дослідження може бути у вигляді спеціального звіту про науково-дослідну роботу, курсової роботи, дипломної роботи, дисертації	
У вступній частині коротко характеризують сучасний стан наукової проблеми, що досліджується, а також мету і актуальність даної роботи, її взаємозв'язок з іншими роботами.	
Основна частина звіту містить наступні структурні елементи: суть звіту; висновки; рекомендації; список використаних джерел.	
Додатки оформляються як продовження звіту. Кожний додаток починають з нової сторінки, поміщаючи посередині сторінки слово «Додаток» та велику літеру українського алфавіту, що позначає додаток. Кожний додаток повинен мати назву (заголовок)	

Прийоми, що допомагають обрати тему дисертації

вивчення тематики наукових планів і програм організації (інституту, факультету, кафедри), де виконується робота; ознайомлення з напрямками наукових досліджень, планами, програмами, що мають галузеве (або загальнодержавне) значення

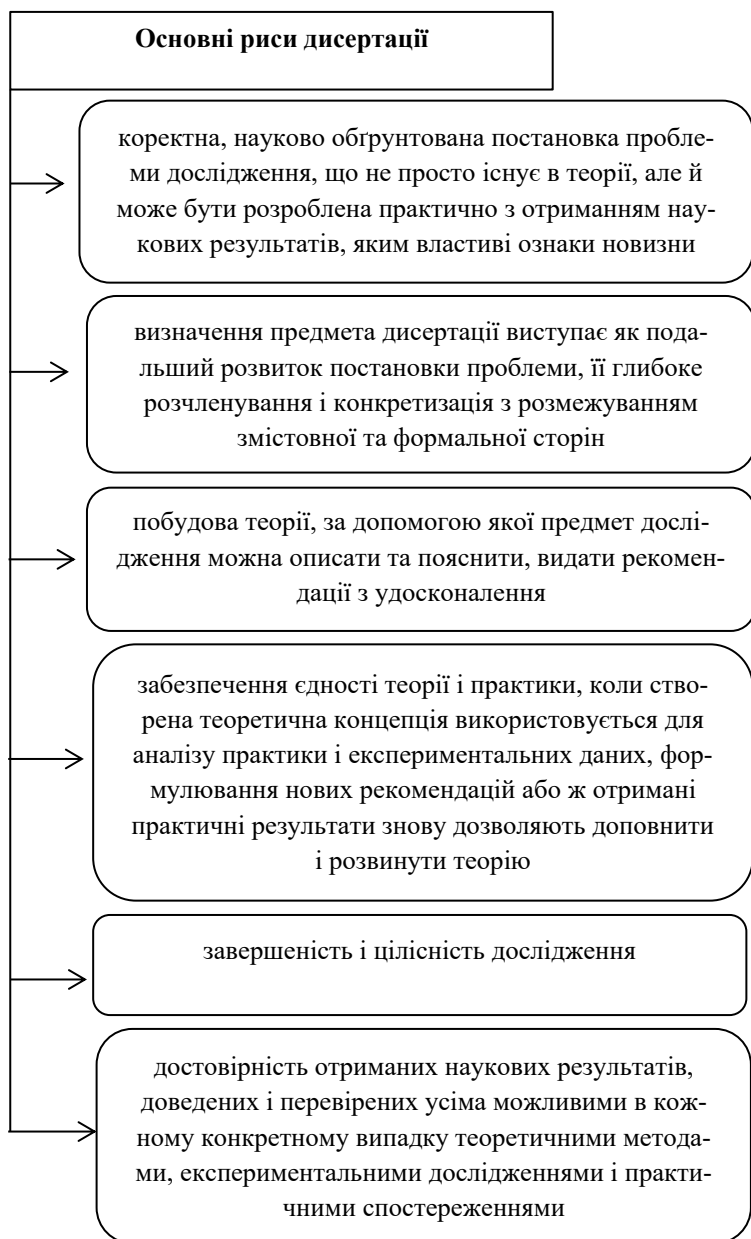
перегляд каталогів (бюлетенів) захищених дисертацій та ознайомлення з уже виконаними на кафедрі чи в інших споріднених установах дисертаційними роботами

вивчення того, що і ким написано з конкретної теми (монографії, статті, тези доповідей тощо)

ознайомлення з новітніми результатами досліджень у споріднених, суміжних галузях науки

оцінка стану розробки методів дослідження відносно конкретної сфери суспільних наук

перегляд відомих наукових рішень за допомогою нових методів або з нових теоретичних позицій, під новим кутом зору, на більш високому теоретичному рівні, із залученням нових, суттєвих фактів, виявлених дослідником

Дайте відповіді на питання:

1. Охарактеризуйте основні етапи процесу роботи над дисертацією.
2. Як обґрунтовується актуальність, новизна та перспективність дисертаційного дослідження?
3. Опишіть процедуру пошуку, накопичення та обробки наукової інформації з теми дисертаційного дослідження?
4. Які функції у дисертаційному дослідженні виконує аналіз обраної літератури?
5. Чи потрібно здійснювати попередню експертизу (передзахист) дисертації на кафедрі?
6. Як здійснюється прилюдний захист дисертації?

Тема 14. КУЛЬТУРА НАУКОВОЇ МОВИ

Питання, що розглядаються під час лекцій:

- 14.1. Функціональні різновиди сучасної української літературної мови.
- 14.2. Особливості формування мови економічної науки.
- 14.3. Специфіка наукової мови.
- 14.4. Фахове ділове спілкування.
- 14.5. Дослідження об'єктів авторського права.

Групове заняття:

- 14.1. Назвіть головні ознаки наукового стилю.
- 14.2. Що являє собою науковий підстиль наукового стилю?
- 14.3. Що являє собою науково-популярний підстиль наукового стилю?
- 14.4. Що являє собою науково-навчальний підстиль наукового стилю?
- 14.5. Що являє собою культура наукової мови?
- 14.6. У чому полягає специфіка наукової мови?
- 14.7. У чому полягає культура усного фахового ділового спілкування?
- 14.8. Що являє собою науковий стиль?
- 14.9. Які характерні ознаки фахового ділового спілкування?
- 14.10. Що таке авторське право?

Науковий стиль – функціональний різновид мови, який використовується в галузі науки та освіти.	
Ознаки наукового стилю: – зрозумілість; – логічність і послідовність; – точність; – абстрагованість і узагальненість; – об'єктивність	Підстилі наукового стилю: – власне науковий - монографія, стаття, наукова доповідь, повідомлення, тези; – науково-популярний (науково-публіцистичний) - виклад наукових даних для нефахівців: книги, статті у неспеціальних журналах, лекції тощо; – навчально-науковий - підручники, посібники, лекції, словники тощо; – виробничо-технічний - мова літератури, що обслуговує різні сфери господарства й виробництва (інструкції, описи технологічних процесів тощо).

Риси наукового стилю:

нормативність, понятійність і предметність (використання переважно назв понять і предметів), об'єктивність суджень, точність і лаконічність висловлювань, логічність, ясність, аргументованість викладу, однозначне пояснення причинно-наслідкових відношень, докладність висновків; документація тверджень (наявність у текстах цитат, посилань, цифрових даних, схем, таблиць, діаграм, малюнків); стереотипність (використання усталених форм, кліше для побудови текстів); відсутність образності, емоційності та індивідуальних авторських рис.

Ознаки наукового стилю

лексико-фразеологічні	загальноновживані слова вживаються в одному прямому значенні; велика кількість термінів; переважання абстрактної лексики; активне вживання іншомовних слів; використання антитез для пояснення явищ протиставлення
граматичні	використання аббревіатур, скорочень; перевага іменників над дієсловами й прикметниками; вживання абстрактних іменників на -ство, -ість, -ння, -ття; обмежене вживання займенників, наукова мова знеособлена, тому вживаються безособові дієслова; чітка композиція тексту, поділ на розділи, підрозділи, параграфи, пункти, підпункти- рубрикація

Об'єкти авторського права

- літературні, художні, наукові твори;
- комп'ютерні програми;
- компіляції даних (бази даних), якщо вони за добром або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності;
- інші твори

фахове ділове спілкування	
→ публічний виступ	це усне монологічне висловлення з метою надання впливу на аудиторію
→ ділова бесіда	форма спілкування з метою обміну інформацією, поглядами, думками, пропозиціями для оперативного вирішення певних завдань, підтримки ділових контактів і стимулювання діяльності
→ службова нарада	робота колективного розуму, спрямованого вмілим керівником у потрібне русло на плідний кінцевий результат
→ переговори	дискусія, взаємне спілкування з метою досягнення сумісного рішення

Дайте відповіді на питання

1. Назвіть засоби наукового стилю у професійному спілкуванні.
2. Які основні правила етикету службового листування в землевпорядній сфері?
3. Назвіть особливості редагування наукових текстів.
4. Вкажіть значення роботи землевпорядника у теперішній час.
5. Які існують сфери наукового стилю?
6. Розкрийте призначення Всеукраїнської громадської організації «Спілка землевпорядників України».

СИТУАЦІЙНІ ВПРАВИ

(під час опанування курсу оберіть із запропонованого переліку 5 ситуаційних вправ, уникаючи подібних за змістом, та виконайте їх)

1. На сьогодні існують різні підходи до класифікації наук. На основі наукових джерел спробуйте схематично зобразити класифікацію наук.

2. Спробуйте у табличній формі показати, як у зарубіжних країнах здійснюється міжнародне науково-технічне співробітництво.

3. Пр продемонструйте у схематичній формі класифікацію об'єктів наукового дослідження за різними ознаками.

4. Як певні результати наукових досліджень сприяють вирішенню конкретних практичних завдань у сфері геодезії, землеустрою та кадастру?

5. Покажіть у табличній формі види і приклади спостережень у наукових дослідженнях, що здійснюються за фахом, який здобувається.

6. Вкажіть класифікаційні ознаки методів наукових досліджень, дайте їх характеристику та наведіть приклади, де вони використовуються.

7. Наведіть види і приклади спостережень у наукових дослідженнях у сфері геодезії, землеустрою та кадастру.

8. Спробуйте зобразити у табличній формі класифікацію друкованих джерел інформації, які можуть бути використані при здійсненні наукових досліджень.

9. За якими критеріями обираються необхідні для пошуку джерела інформації, що потрібні для наукових досліджень?

10. Обґрунтуйте важливість обраної Вами теми кваліфікаційної роботи, сформулювавши спочатку проблему, що має бути досліджена, її актуальність та практичне застосування.

11. Наведіть приклади, коли при вирішенні конкретної наукової проблеми застосовуються, в основному, матеріали підручників та навчальних посібників. Чи є це правильним, на Вашу думку?

12. Проведіть дискусію в групі за темою «Значення методології наукових досліджень у практичній діяльності за фахом».

13. Наведіть приклад із практичного життя, що ілюструє необхідність методологічних знань у практичній діяльності.

14. Проаналізуйте 5-7 літературних джерел за обраною конкретно Вами індивідуальною темою дослідження.

15. Спробуйте визначити цікавий для Вас напрям дослідження, який Ви плануєте реалізувати в дипломній роботі. Сформулюйте його.

16. Проаналізувавши процес розвитку геодезії та землеустрою у різних країнах, спробуйте у табличній формі охарактеризувати цей процес за кордоном.

17. Чи впливає методологія наукового дослідження на достовірність отриманих автором результатів?

18. Проаналізувавши конкретну наукову статтю, в якій виконано наукове дослідження з певної проблеми у сфері геодезії та землеустрою, спробуйте проаналізувати дії автора статті в контексті вирішених ним дослідницьких завдань.

19. Як впливають принципи наукових досліджень на достовірність отриманих автором результатів?

20. Наведіть приклади порушень академічної доброчесності.

21. Проаналізуйте види та ознаки наукових досліджень. Результати зобразіть у табличному вигляді.

22. Чим відрізняються між собою фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Наведіть приклади фундаментальних та прикладних наукових досліджень у сфері геодезії, землеустрою та кадастру.

23. Який, на Вашу думку, методологічний апарат наукового дослідження необхідно застосувати в ході проведення конкретно Вами обраного дослідження?

24. Спробуйте розподілити у табличному вигляді подані нижче джерела інформації на первинні та вторинні: науково-технічний звіт, монографія, анотація, навчальний посібник, навчально-методичний посібник, дисертація, авторська книга, депонований рукопис, бібліотечний каталог, довідник, бібліографічний опис, анотація

25. Підготуйте презентацію на подані Вами тези доповіді на конференцію. В ній проілюструйте актуальність, мету, об'єкт, предмет, конкретні наукові результати Вашого наукового дослідження.

26. Підготуйтеся до виступу з доповіддю на практичному занятті.

27. Покажіть у табличній формі види та приклади спостережень у наукових дослідженнях у сфері геодезії, землеустрою та кадастру.

28. Проаналізуйте сучасний стан розвитку наукових досліджень у сфері геодезії, землеустрою та кадастру.

29. Обґрунтуйте актуальність обраної Вами теми дослідження та перспективи розвитку її вирішення.

30. Зробіть класифікацію за напрямом Вашого дослідження проблемних питань, на які спрямоване конкретне дослідження (теоретичні, практичні, методологічні, організаційні, методичні).

ТАБЛИЧНІ ЗАВДАННЯ

1. Охарактеризуйте подані нижче етапи наукового дослідження конкретно Вашої теми дослідження:

Етап наукового дослідження, що Вами виконується	Програма виконання дослідження
1. Постановка наукової проблеми	
2. Теоретичний аналіз проблеми	
3. Формулювання гіпотези дослідження	
4. Планування та проведення дослідження	

2. Проаналізуйте види наукового шахрайства.

Види шахрайства	Характеристика
Плагіат	
Академічний плагіат	
Фабрикація результатів	
Фальсифікація даних	
і т.д.	

3. Охарактеризуйте пріоритетні напрямки наукових досліджень, результати оформіть у вигляді таблиці.

Напрямок наукових досліджень	Характеристика напрямку
Національна безпека та оборона	
Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави	
Інформаційні та комунікаційні технології	
Енергетика та енергоефективність	
Рациональне природокористування	

Напрямок наукових досліджень	Характеристика напрямку
Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань	
Нові речовини і матеріали	

4. Використовуючи метод PEST-аналізу, проаналізуйте тенденцію зміни землекористування у Причорноморському регіоні за рахунок вказаних факторів.

Технології (Technology)	
Економіка (Economics)	
Ринок (Market)	
Політика (Politics)	
Законодавство (Law)	
Екологія (Ecology)	
Суспільство (Society)	

5. Заповніть таблицю, подану нижче, вказуючи, які можливі технології або прийоми використовуються на різних етапах наукового експерименту.

Етап підготовки експерименту	пошук, довідникової та навчально-методичної літератури	
	підбір науково-демонстраційних матеріалів	
	планування наукового експерименту	
Дослідницький етап експерименту	збір необхідних даних	
	обробка даних	
	вибір програмного забезпечення для аналізу та обробки експериментальних даних	
	аналіз та інтерпретація експериментальних даних	
Етап впровадження експерименту	подання даних про проведення експерименту	
	проведення нарад або форумів з питань експерименту	
	поширення інформації про результати впровадження експерименту	
	перспективи подальших досліджень в даному напрямку	

6. Охарактеризуйте основні наукові школи у сфері землекористування, геодезії та землеустрою.

Наукова школа	Характеристика наукової школи	Вагомі здобутки
Наукова школа професора Третяка А. М.		
Наукова школа «Економіка природокористування» Добряка Д. С.		
...		
...		
...		
Школа молодого науковця		

7. Охарактеризуйте етапи розвитку наукового потенціалу. Результати оформіть у вигляді таблиці.

Етап розвитку наукового потенціалу	Його характеристика
Пізнавально-орієнтовний етап	
Пошуковий етап	
Активно-діяльнісний етап	
Етап розвитку ідей	
Етап експлуатації ідей	
Етап подальших наукових пошуків	

8. Наведіть приклади використання наступних елементів спостереження:

Елементи спостереження	Їх характеристика
Чіткий план спостереження	
Фіксація результатів спостереження	
Побудова гіпотези, що пояснює спостережувані явища	
Обробка результатів експерименту	
Перевірка гіпотези в наступних спостереженнях	

9. Охарактеризуйте основні структурні експерименти наукового дослідження.

Елемент дослідження	Його характеристика
Формулювання теми наукового дослідження	
Формулювання загальної гіпотези	
Визначення об'єкта та предмета дослідження	
Формулювання загальної мети дослідження	
Аналіз наукової літератури з теми дослідження	
Авторська модель досліджуваного явища	
Висунення гіпотез дослідження	
Формулювання завдань дослідження	
Розробка програми дослідження	
Проведення дослідження	
Якісний та кількісний аналіз отриманих даних	
Перевірка статистичної значимості результатів	
Інтерпретація результатів дослідження	
Формулювання теоретичних висновків	
Розробка практичних рекомендацій	

10. Охарактеризуйте макроекономічні фактори впливу на обраний Вами конкретний об'єкт землекористування.

Види факторів впливу	Їх характеристика
Політичні	
Соціальні	
Економічні	

Види факторів впливу	Їх характеристика
Конкурентні	
Екологічні	
Ринкові	
Науково-технічні та технологічні	
Міжнародні	

11. Проаналізуйте конкретне землекористування, використовуючи SWOT-матрицю.

Реакція \ Сторони	Можливості	Загрози
Сильні		
Слабкі		

12. За допомогою яких структурних елементів вирішуються конкретні наукові результати?

Структурний елемент	Як виконується та його характеристика
Вирішення визначеної мети дослідження	
Вирішення визначених завдань дослідження	
Вирішення практичних проблем	
Отримання наукових результатів	

13. Спробуйте вказати, в яких саме сферах системи землекористування використовуються наступні методи емпіричного дослідження, результати оформіть у вигляді таблиці.

Методи емпіричного дослідження	Їх характеристика
Спостереження	
Опис	
Вимірювання	
Експеримент	
Порівняння	
Узагальнення	

14. Охарактеризуйте такі методи наукових досліджень, наводячи приклад їх використання у сфері землекористування.

Методи теоретичного дослідження	Їх характеристика
Ідеалізація	
Формалізація	
Аксіоматизація	
Метод сходження від абстрактного до конкретного	
Історично-логічний метод	

15. На основі статистичного щорічника за звітний рік виконайте факторний аналіз основних соціально-економічних показників України та конкретної області, обравши показники самостійно. Зробіть відповідні висновки. Результати оформіть у вигляді таблиці.

Соціально-економічні показники	Звітний рік

16. Наведіть конкретні приклади, де можна застосувати рекомендаційний аналіз у сфері землекористування.

Етапи рекомендаційного аналізу	Можливі шляхи застосування результатів аналізу
Систематизація результатів наукового аналізу певної події	
Виявлення основних тенденцій та закономірностей	
Аналіз конкретних проблем, потреб і можливостей у діяльності суб'єкта	
Оцінка рівня ефективності діяльності у сфері землекористування	
Визначення необхідних заходів для підвищення ефективності діяльності	

17. Охарактеризуйте, де саме можна використати у сфері землекористування, геодезії та землеустрою подані нижче форми наукових знань.

Форма наукових знань	Де використовуються у сфері землекористування
Наукові закони	
Наукові концепції	
Наукові принципи	
Наукові теорії	
Категорії науки	
Наукові проблеми	
Наукові гіпотези	
Наукові факти	

18. Визначить основні проблеми, що склалися у сфері землекористування в сучасних умовах. Результати оформіть у вигляді таблиці. Вкажіть можливі шляхи їх розв'язання.

Проблема, що має місце у сфері землекористування	Можливі шляхи розв'язання вказаної проблеми

19. Охарактеризуйте основні напрямки, якими слід керуватись задля відновлення землекористування у післявоєнний період.

Напрямки, якими слід керуватись задля відновлення землекористування	Системні рішення, що спрямовані на відбудову українського простору
Продовольча безпека	
Диверсифікація виробництва	
Розвиток сільських територій	
Кадровий потенціал	
Стейкхолдери	
Інновації	

20. Охарактеризуйте пріоритети ведення збалансованого землекористування у післявоєнний період.

Пріоритети ведення збалансованого землекористування	Їх характеристика
Прийняття екологічно обґрунтованих рішень ведення виробництва на землі	
Впровадження принципу екоефективності	
Запровадження збалансованих методів управління земельними ресурсами на регіональному та місцевому рівні	
Забезпечення прозорості та доступності інформації про стан довкілля та земельних ресурсів	
Забезпечення територіально-просторового планування системи управління земельними ресурсами	
Сприяння відтворенню потенційної продуктивності ґрунтів	
Ведення внутрішньогосподарського землеустрою	
Оптимізація землекористування	
Сприяння розвитку екологічнобезпечних виробництв	
Забезпечення диверсифікації виробництва на землі	

21. Охарактеризуйте наведені нижче перспективи розвитку землеустрою в системі землекористування у післявоєнний період.

Перспективи розвитку землеустрою	Очікуваний ефект
Організація ведення землеустрою в інтересах суб'єктів господарювання	Наприклад: сприяння раціональному господарюванню та охороні земель, екологічнобезпечному землекористуванню
Розроблення в проєктах землеустрою чіткої системи сівозмін	
Обґрунтування складу земельних угідь, розміщення елементів інженерної інфраструктури	
Зосередження зусиль на розробку	

Перспективи розвитку землеустрою	Очікуваний ефект
схем використання землі територій місцевих громад	
Високий технологічний рівень розвитку інноваційної системи	
Впровадження інновацій у землекористуванні	
Відповідність вимогам періодичності розміщення культур та кращих попередників	
Ефективність проєктів землеустрою	
Формування конкурентних переваг землекористування	
Землеустрій має відповідати вимогам конкурентоспроможності	

22. Дайте визначення викладених нижче понять та спробуйте зобразити теоретичну модель досліджуваного Вами явища в кваліфікаційній роботі у схематичному або табличному вигляді.

Поняття	Їх характеристика
Теорія	
Модель	
Теоретичний аналіз	
Методологічний аналіз	
Теоретична модель досліджуваного явища	
Практичні засади	

23. Здійсніть інформаційний пошук наукових досягнень відповідного періоду та подайте це в таблиці в контексті вказаних історичних періодів.

Доба	Найбільші наукові досягнення
Античність	
Середньовіччя	
Ранній новий час	
Новий час	

24. Спробуйте заповнити подану нижче таблицю:

Основні напрями сучасних актуальних досліджень	Можливі шляхи розв'язання

25. Охарактеризуйте подані нижче особисті якості дослідника:

Якості дослідника	Їх характеристика
Професійна підготовка	
Допитливість	
Ініціативність	
Спостережливість	
Обов'язковість	
Комунікабельність	
Доброзичливість	

26. Спробуйте сформулювати основні складові конкретного наукового дослідження. Результати запишіть в такій послідовності.

Логічна схема наукового дослідження	Характеристика
Обґрунтування обраної теми дослідження	
Встановлення мети та завдань дослідження	
Визначення об'єкту та предмету дослідження	
Вибір методу (методики) проведення дослідження	
Процес дослідження	
Результати дослідження	
Висновки дослідження	
Перспективи подальших досліджень	

27. Охарактеризуйте подані нижче емпіричні методи дослідження. Зробіть приклади їх використання в науці.

Емпіричний метод	Його характеристика
Інтерв'ю	
Анкетування	
Рейтинг	

Емпіричний метод	Його характеристика
Самооцінка	
Спостереження	
Експеримент	
Експертна оцінка	
Аналіз результатів	

28. Охарактеризуйте основні стадії науково-дослідного процесу.

Стадія науково-дослідного процесу	Її характеристика
Організаційна	
Дослідна	
Узагальнення	
Апробація	
Реалізація результатів дослідження	

29. Охарактеризуйте наступні форми проведення анкетування.

Форми анкетування	Їх характеристика
Групове	
Масове	
Спеціалізоване	
Опосередковане	
Пряме	
Заочне	
Очне	
Індивідуальне	

30. Охарактеризуйте наведені нижче властивості інформації.

Властивості інформації	Їх характеристика
Адекватність	
Релевантність	
Правильність	
Точність	
Актуальність	
Своєчасність	
Загальність	
Детальність	

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ

1. Наука – це:
 - а) система знань;
 - б) форма суспільної свідомості;
 - в) сфера людської свідомості;
 - г) всі відповіді вірні.
2. Наукознавство – це:
 - а) вивчення історії розвитку науки;
 - б) цілісна методологічно-логічна система знань про науку;
 - в) дослідження системи методів у науці, складання моделей наукової діяльності й окремих її видів;
 - г) розробка міжнародних і національних систем понять і термінології, стильових особливостей викладання результатів наукових досліджень.
3. Дайте визначення поняттю «наукове дослідження»:
 - а) цілісний підхід до вивчення окремих явищ;
 - б) застосування історичного підходу до пізнання дійсності;
 - в) цілеспрямоване вивчення явищ і процесів, аналіз впливу на них різних факторів, а також вивчення взаємодії між ними.
4. Що не є елементом науки:
 - а) факт;
 - б) закон;
 - в) термін;
 - г) аналіз і синтез.
5. Сукупність методів та прийомів приросту і перевірки знань на якість:
 - а) метод наукового дослідження;
 - б) методологія наукових досліджень;
 - в) науковий принцип;
 - г) категоріально-понятійний апарат дослідження;
 - д) модернізація.

6. Шлях пізнання дослідження предмета науки – це:
 - а) метод;
 - б) елемент науки;
 - в) закон;
 - г) факт.

7. Процес здобуття нових знань, які розкривають нові явища та властивості досліджуваних об'єктів, для використання у подальшій діяльності людини – це:
 - а) експеримент;
 - б) наукове спостереження;
 - в) наукове дослідження;
 - г) дедукція.

8. Спосіб дослідження суб'єктивної сторони суспільного життя особистості через аналіз її особистих документів, у яких фіксується опис деякої події чи явища у житті, професійній діяльності та їх авторська оцінка – це:
 - а) індуктивний метод;
 - б) гіпотетико-дедуктивний метод;
 - в) компаративістський метод;
 - г) біографічний метод;
 - д) метод ідеалізації.

9. За якими принципами класифікують науку?
 - а) логічний;
 - б) гносеологічний;
 - в) методологічний;
 - г) всі відповіді вірні.

10. Документ, що засвідчує присудження наукового ступеня – це:
 - а) сертифікат;
 - б) атестат;
 - в) диплом;
 - г) посвідчення.

11. Наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на використання результатів фундаментальних досліджень для різних практичних завдань, на основі яких розробляється нове обладнання, нові машини, способи організації виробництва, технологічні процеси та ін., з метою отримання безпосереднього економічного ефекту в конкретних галузях економіки – це:
 - а) теоретичні дослідження;
 - б) прикладні дослідження;
 - в) фундаментальні дослідження.
12. Основною формою підготовки наукових і науково-педагогічних працівників є:
 - а) аспірантура і докторантура;
 - б) бакалаврат;
 - в) магістратура;
 - г) всі відповіді вірні.
13. Те, на що спрямована пізнавальна діяльність дослідника, процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію і обране для дослідження:
 - а) об'єкт дослідження;
 - б) предмет дослідження;
 - в) мета дослідження.
14. Ефективність процесу навчання залежить від:
 - а) моральної підготовленості;
 - б) наукової підготовленості;
 - в) психологічної підготовленості;
 - г) всі відповіді вірні.
15. Матеріальний об'єкт, що містить зафіксовану інформацію для її збереження і використання у науці і практиці:
 - а) підручник;
 - б) документ;
 - в) стаття.
16. Планування або конкретизація завдань своєї навчальної діяльності, планування її методів, засобів і форм, самоорганізація навчальної діяльності, саморегулювання навчання, самоаналіз результатів навчальної діяльності це :
 - а) самоконтроль та самоорганізація;

- б) навчальна діяльність, що здійснюється студентом самостійно;
 - в) навчальна діяльність під керівництвом викладача;
 - г) навчальна діяльність здійснюється викладачем та студентом.
17. Система правил використання методів, прийомів та способів для проведення будь-якого дослідження:
- а) методика дослідження;
 - б) органолептичний прийом;
 - в) науково-дослідний процес.
18. Припущення в науковому пошуку, що передує поглибленому вивченню чогось:
- а) емпіричний факт;
 - б) гіпотеза;
 - в) концепція;
 - г) теорія;
 - д) метод.
19. Кінцеве знання про щось при науковому дослідженні:
- а) об'єкт дослідження;
 - б) предмет дослідження;
 - в) актуальність дослідження;
 - г) методологія дослідження;
 - д) результат дослідження.
20. П'ять головних етапів проведення будь-якого наукового дослідження:
- а) накопичення наукової інформації, проведення експерименту, теоретичне дослідження, формулювання теми, мети і завдання дослідження, визначення проблеми, оформлення результатів наукового дослідження;
 - б) теоретичне дослідження, формулювання теми, мети і завдання дослідження, визначення проблеми, накопичення наукової інформації, проведення експерименту, оформлення результатів наукового дослідження;
 - в) накопичення наукової інформації, формулювання теми, мети і завдання дослідження, визначення проблеми, теоретичне дослідження, проведення експерименту, оформлення результатів наукового дослідження.

21. Дані про використані літературні джерела автором підручника:
а) сигнальна інформація;
б) резюме;
в) бібліографічна інформація;
г) анотація.
22. Наукове припущення, яке висувається для пояснення якогось явища і яке потребує перевірки на досвіді та теоретичного обґрунтування для того, щоб стати достовірною науковою теорією:
а) гіпотеза;
б) експеримент;
в) синтез;
г) ідеалізація.
23. Сукупність певних вимог та правил, принципів і операцій, що застосовуються у тій чи іншій сфері діяльності – це:
а) методологія;
б) методика;
в) метод;
г) комунікація;
д) план-проспект дослідження.
24. Внутрішній процес засвоєння знань складається з таких ланок:
а) сприймання – осмислення і розуміння узагальнення – закріплення – застосування на практиці;
б) осмислення і розуміння узагальнення – сприймання – закріплення – застосування на практиці;
в) осмислення і розуміння узагальнення – сприймання – застосування на практиці – закріплення;
г) сприймання – осмислення і розуміння узагальнення – застосування на практиці – закріплення.
25. Прийоми, за яких відбувається безпосередня взаємодія з об'єктом дослідження:
а) статистичні;
б) функціональні;
в) органолептичні;
г) аналітичні.

-
26. Видання результатів теоретичних або емпіричних досліджень, а також підготовлених науковцями до публікації пам'яток культури, історичних документів, літературних текстів:
- а) художні;
 - б) наукові;
 - в) рекламні;
 - г) нормативно-виробничі.
27. Студенти можуть досягти повного осмислення і розуміння навчального матеріалу завдяки:
- а) аналізу, синтезу, порівнянню, індукції, дедукції;
 - б) аналізу і синтезу;
 - в) індукції, дедукції.
28. Спосіб пізнання або досягнення певного результату, здійснення конкретного виду діяльності, вирішення певних завдань (зокрема в пізнавальному або практичному пошуку) – це:
- а) висновок дослідження;
 - б) методика;
 - в) метод;
 - г) комунікація;
 - д) тема дослідження.
29. Повноцінне осмислення й узагальнення можливе за умови, що воно базується на:
- а) достатніх умовах, які забезпечують широке використання порівняння, аналогії та доведення;
 - б) психологічній рівноваженості;
 - в) повторенні матеріалу;
 - г) всі відповіді вірні.
30. Вчення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності, це:
- а) метод;
 - б) методологія;
 - в) діяльність;
 - г) наукове дослідження.
31. Стадії наукового дослідження:
- а) безпосередньо дослідження – підготовча робота – апробація та впровадження наукових досліджень;

- б) апробація та впровадження наукових досліджень – підготовча робота – безпосередньо дослідження;
 - в) підготовча робота – апробація та впровадження наукових досліджень – безпосередньо дослідження;
 - г) підготовча робота – безпосередньо дослідження – апробація та впровадження наукових досліджень.
32. Метод емпіричного дослідження як цілеспрямованого вивчення предметів, явищ, що переважно спирається на дані органів чуття, – це:
- а) спостереження;
 - б) експеримент;
 - в) метод аналогії;
 - г) аналіз;
 - д) інтерв'ю.
33. Теоретичний метод дослідження як поділ об'єкта дослідження (наприклад, певного соціального явища) на складові частини з метою їх подальшого самостійного вивчення:
- а) індукція;
 - б) гіпотетико-дедуктивний;
 - в) метод аналогії;
 - г) аналіз;
 - д) анкетування.
34. Освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі повної загальної середньої освіти здобула базову вищу освіту, фундаментальні і спеціальні уміння та знання щодо узагальненого об'єкта праці (діяльності), достатні для виконання завдань та обов'язків (робіт) певного рівня професійної діяльності, що передбачені для первинних посад у певному виді економічної діяльності, це:
- а) бакалавр;
 - б) спеціаліст;
 - в) магістр;
 - г) не має правильної відповіді.

35. Метод – це:
- а) спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя;
 - б) система поглядів, система опису певного предмета або явища, стосовно його побудови, функціонування, що сприяє його розумінню, тлумаченню, вивченню головних ідей;
 - в) система методологічних і методичних принципів і прийомів, операцій і форм побудови наукового знання;
 - г) процес вивчення певного об'єкта (предмета або явища) з метою встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення в інтересах раціонального використання у практичній діяльності людей.
36. Предмет діяльності – це:
- а) об'єкт, що опосередковує вплив суб'єкта на предмет діяльності (те, що звичайно називають «знаряддя праці»), і стимули, що використовуються у певному виді діяльності;
 - б) технологія (спосіб, метод) одержання бажаного продукту;
 - в) характеристика оточення суб'єкта в процесі діяльності, соціальні умови, просторові та часові чинники тощо;
 - г) елементи навколишнього середовища, які має суб'єкт до початку своєї діяльності і які підлягають трансформації в продукт діяльності.
37. Освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, це:
- а) неповна вища освіта;
 - б) базова вища освіта;
 - в) повна вища освіта;
 - г) не має правильної відповіді.
38. Які існують рівні пізнання:
- а) перший та другий;
 - б) теоретичний та практичний;
 - в) первинні та вторинні;
 - г) теоретичний та емпіричний.
39. Розкриття теорії питання, вдосконалення існуючих та здобуття нових знань – це відноситься до рівня пізнання:
- а) теоретичного;

- б) практичного;
 - в) первинного;
 - г) емпіричного.
40. Освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста, це:
- а) неповна вища освіта;
 - б) базова вища освіта;
 - в) повна вища освіта;
 - г) немає правильної відповіді.
41. Послідовність виконання науково-дослідної роботи:
- а) збір літературних джерел – практичний досвід – узагальнення матеріалів – планування роботи;
 - б) практичний досвід – узагальнення матеріалів – доопрацювання на основі виявленої додаткової літератури – збір літературних джерел;
 - в) планування роботи – збір літературних джерел – практичний досвід – доопрацювання на основі виявленої літератури;
 - г) планування роботи – збір літературних джерел – узагальнення матеріалів – практичний досвід.
42. Освітній рівень вищої освіти особи, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатніми для здобуття нею кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра, це:
- а) неповна вища освіта;
 - б) базова вища освіта;
 - в) повна вища освіта;
 - г) немає правильної відповіді.
43. Перелік наукових праць: монографій, підручників, фахових статей, тез, напрацьованих вченими різних країн, а також інформації з інших публічних джерел, які використані у дослідженні – це:
- а) бібліографія;
 - б) бібліографічне посилання;
 - в) список використаних джерел та літератури;
 - г) плагіат;
 - д) академічна доброчесність.

44. Систематизація – це :
- а) впорядкування набору інформації (зібраної, обробленої та проаналізованої) за певною структурою;
 - б) збір інформації;
 - в) об'єктивна єдність закономірно пов'язаних між собою явищ і процесів економічного життя;
 - г) немає вірної відповіді.
45. Викладення відомостей про об'єкт дослідження, котрі є необхідними й достатніми для розкриття сутності даної науково-дослідної роботи та її результатів:
- а) зміст;
 - б) висновки;
 - в) суть звіту;
 - г) немає вірної відповіді.
46. Ілюстративний матеріал подається за допомогою:
- а) тексту;
 - б) графіків, діаграм, карт-схем, схем, фотознімків;
 - в) таблиці;
 - г) немає вірної відповіді.
47. УДК – це:
- а) класифікація;
 - б) наукова інформація;
 - в) наукометрична база;
 - г) універсальна десятинна система класифікації;
 - д) інтернет-технологія.
48. Предмет судження про щось або предмет викладення чогось:
- а) тема;
 - б) проблема;
 - в) метод;
 - г) соціальна комунікація;
 - д) етап наукового дослідження з дизайну.
49. За якою ознакою розрізняють впровадження наукових досліджень:
- а) формою матеріального втілення (навчальні посібники, програми, методичні рекомендації, державні стандарти тощо);
 - б) методами оцінки (схвалення) певних проектів ноу-хау;

- в) перевірка на практиці, в реальних умовах теоретично побудованих методів;
 - г) офіційне схвалення, затвердження чого-небудь після випробування, перевірки.
50. Заключним етапом оформлення наукового звіту є:
- а) рекомендації;
 - б) висновок;
 - в) складання переліку використаних при дослідженні літературних джерел;
 - г) немає вірної відповіді.
51. Складне теоретичне чи ж практичне питання, що є важливим для дослідження, розв'язання – це:
- а) тема;
 - б) проблема;
 - в) метод;
 - г) проблематика;
 - д) етап наукового дослідження.
52. Факт, що наводиться дослідником-теоретиком чи практиком для спростування чогось:
- а) аргумент;
 - б) контраргумент;
 - в) антитеза;
 - г) джерельна база;
 - д) теза.
53. У висновках формулюють узагальнення по всіх складових дослідження:
- а) по теоретичній частині;
 - б) по практичній частині;
 - в) як по теоретичній, так і по практичній частині;
 - г) немає вірної відповіді.
54. Які риси характерні для наукового дослідження:
- а) послідовність;
 - б) актуальність;
 - в) доказовість;
 - г) об'єктивність;
 - д) відтворюваність;

- е) точність;
 - ж) реальність.
55. Все те, що стосується деякої сукупності питань:
- а) тема;
 - б) проблема;
 - в) наукометрична база;
 - г) проблематика;
 - д) етап наукового дослідження з дизайну.
56. База даних бібліографічного та реферативного плану, що виступає інструментом у відстеженні ступеня цитування наукових публікацій:
- а) тема;
 - б) проблема;
 - в) наукометрична база;
 - г) проблематика;
 - д) анотація.
57. Ефект досліджень – це...
- а) форма духовно-пізнавального відображення певних закономірних зв'язків;
 - б) сукупність добутих наукових, економічних і соціальних результатів;
 - в) наукова значущість виконаної роботи;
 - г) наукова доказовість.
58. Критерієм ефективності наукових досліджень є ...
- а) знання базових положень;
 - б) цілісність наукових досліджень;
 - в) наукова значущість виконаної роботи;
 - г) приріст нових наукових знань.
59. Об'єкт дослідження – це:
- а) підприємство або галузь;
 - б) процес чи явище, яке породжує проблемну ситуацію і обране для дослідження;
 - в) навколишній матеріальний світ і його відображення у свідомості людини;
 - г) те, на що спрямований процес пізнання.

-
60. Стислий переказ змісту конкретної наукової праці, що оформлений як публічна письмова доповідь чи повідомлення на наперед указану тему наукового дослідження, а також передбачає критичний огляд певних відповідних інформаційних джерел інформації – це:
- а) тема;
 - б) проблема;
 - в) наукометрична база;
 - г) реферат;
 - д) анотація.
61. Стисла характеристика змісту якоїсь наукової праці (статті, монографії, тез тощо):
- а) тема;
 - б) проблема;
 - в) наукометрична база;
 - г) реферат;
 - д) анотація.
62. Поєднані між собою за змістом висловлювання із проблематики теорії та практики сучасного дизайну, котрі розглядаються на основі взаємних зв'язків між собою:
- а) комунікативний інжиніринг;
 - б) дискурс;
 - в) апробація;
 - г) методологія;
 - д) наукова публікація з дизайну.
63. Критерієм ефективності науково-дослідних робіт є...
- а) окупність;
 - б) цілісність наукових досліджень;
 - в) наукова значущість виконаної роботи;
 - г) обсяг наукової продукції, який вимірюється загальною кількістю або середнім числом публікацій, що припадають на одного наукового співробітника за досліджуваний відрізок часу, виконаних і захищених дисертаційних робіт, завершених тем або зданих звітів тощо.
64. Загальне, фундаментальне поняття, що відображає найбільш істотні властивості і відносини предметів і явищ, – це:
- а) категорія;
 - б) ідея;

- в) думка;
 - г) принцип.
65. Використання у науковому тексті, понять чи категорій при розробці деякої концепції, теорії, робочої гіпотези називається:
- а) методикою наукових досліджень;
 - б) методологією наукових досліджень;
 - в) науковим текстом;
 - г) категоріально-понятійним апаратом дослідження;
 - д) дотриманням академічної доброчесності.
66. Ґрунтівна наукова праця, укладена вченим одноосібно, – це:
- а) монографія;
 - б) поліграфія;
 - в) демографія;
 - г) ліцензія;
 - д) підручник.
67. Сукупність використаних у дослідженні понять або категорій – це:
- а) методика наукових досліджень;
 - б) методологія наукових досліджень;
 - в) науковий принцип;
 - г) категоріально-понятійний апарат дослідження;
 - д) бібліографія дослідження.
68. Використане в дослідженні інформаційне джерело, автор якого згадується у тексті наукової праці, і наводиться у списку літератури, – це:
- а) бібліотека;
 - б) бібліографічне посилання;
 - в) бібліографія дослідження;
 - г) плагіат;
 - д) академічна доброчесність.
69. Перелік книг, журналів, статей, тез із зазначенням вихідних даних:
- а) бібліотека;
 - б) бібліографічне посилання;
 - в) бібліографія дослідження;
 - г) плагіат;
 - д) академічна доброчесність.

-
70. Запозичення чужого тексту із опублікованого джерела без дозволу його автора:
- а) бібліотека;
 - б) бібліографічне посилання;
 - в) бібліографія дослідження;
 - г) інновація;
 - д) академічна недоброчесність.
71. Що включає впровадження наукових досліджень?
- а) дослідне випробування розроблених методик, рекомендацій, інструкцій, техніко-економічних обґрунтувань, які мають прикладний характер;
 - б) підвищення життєвого рівня людей;
 - в) офіційне схвалення, затвердження чого-небудь після випробування, перевірки;
 - г) приріст нових наукових знань.
72. Наукове дослідження – це...
- а) експериментальне визначення однієї чи декількох характеристик за певною методикою;
 - б) процес вивчення певного об'єкта (предмета або явища) з метою встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення в інтересах раціонального використання у практичній діяльності людей;
 - в) перевірка на практиці, в реальних умовах теоретично побудованих методів;
 - г) сукупність добутих наукових, економічних і соціальних результатів.
73. Теорія – це:
- а) одна з форм раціональної розумової діяльності;
 - б) цілісна система достовірних знань;
 - в) логічно організоване знання, концептуальна система знань, яка адекватно й цілісно відображає певну сферу дійсності;
 - г) усі відповіді правильні.
74. Що відображає науково-технічна ефективність?
- а) прибуток і витрати;
 - б) досягнення найбільших результатів;
 - в) приріст нових наукових знань, призначених для подальшого розвитку науки і техніки;
 - г) нічого не відображає.

75. Наочне ознайомлення здобувачем вищої освіти присутніх на захисті кваліфікаційної роботи із результатами через показ їх за допомогою слайд-шоу, що супроводжує розповідь, – це:
- а) презентація результатів;
 - б) демонстрація;
 - в) макет;
 - г) рецензія;
 - д) анотація.
76. Відображає проблему в її характерних рисах і в такий спосіб окреслює межі дослідження, конкретизуючи основний задум та створюючи передумови успіху роботи в цілому, – це:
- а) тема;
 - б) закономірність;
 - в) положення;
 - г) ідея.
77. Захист магістрантом кваліфікаційної роботи є:
- а) публічним;
 - б) непублічним;
 - в) уявним;
 - г) вигаданим;
 - д) спонтанним.
78. За яких умов гіпотеза переконлива:
- а) не суперечить принципам наукового пізнання;
 - б) урахує раніше відомі в науці закони;
 - в) пояснює всі фактори, для вивчення яких вона висувається;
 - г) принципово перевіряється;
 - д) логічно не суперечлива;
 - е) максимально проста;
 - ж) усі відповіді правильні.
79. При визначенні змісту наукової проблеми (теми) необхідно:
- а) з'ясувати, які явища, предмети, процеси, закономірності має охоплювати проблема;
 - б) обмежити тему від питань суміжних тем;
 - в) визначити коло літературних джерел і документів, що є основними і вихідними в розробці проблеми;
 - г) усі відповіді правильні.

80. Що є кінцевою формою реалізації науково-дослідної роботи?
- а) звіт з НДДКР;
 - б) монографія;
 - в) практичне впровадження отриманих наукових результатів у практику;
 - г) захист звіту з НДДКР та його результатів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про освіту». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 38-39, ст.380. Зі змінами від 04.06.2024 № 3760-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Закон України «Про наукову та науково-технічну діяльність». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 3, ст.25. Зі змінами від 04.06.2024 № 3760-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
3. Рускуліс Л. Академічна доброчесність: навч-метод. посіб. Миколаїв: Іліон, 2022. 86 с.
4. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с. URL: https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/OMND.pdf
5. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с. URL: <https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/01/Osnovy-naukovykh-doslidzhen-Pan-kiv-Malska.pdf>
6. Вайшинський С.Е., Щербак Т.І. В 12 Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С.Макаренка, 2016. 260 с. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/vajinskii-posibnyk.pdf>
7. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І.С.Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І.С.Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>
8. Ніколайчук К. М., Кахнич П. Ф. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з навчальної дисципліни «Методологія наукових досліджень» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за освітньо-професійними програмами «Землеустрій та кадастр», «Геоінформаційні системи і технології» спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій» денної та заочної форм навчання. Рівне: НУВГП, 2020. 14 с. URL: <https://ep3.nuwm.edu.ua/18499/1/05-05-83.pdf>
9. Злепко С. М., Штофель Д. Х. Методичні вказівки до самостійної роботи студентів з вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Вінниця : ВНТУ, 2017. 26 с. URL: https://pdf.lib.vntu.edu.ua/books/2022/MV/Zlepko_2017_26.pdf
10. Поліхун Н. І., Постова К. Г., Онопченко Г. В., Онопченко О. В. Основи наукових досліджень: робочий зошит. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. 72 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728919/2/Robochiy%20zoshyt.pdf>

Навчальне видання

**ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА ЛАЗАРЄВА
ОКСАНА ІВАНІВНА СТУПЕНЬ**

**МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ЗА ФАХОМ ТА ОСНОВИ АКАДЕМІЧНОЇ
ДОБРОЧЕСНОСТІ**

Навчальний посібник у схемах та таблицях

Для студентів спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій»

Редактор *О. Михайлова*

Комп'ютерна верстка, дизайн обкладинки *К. Гросу-Габарчук*
Друк *С. Волинець*. Фальцювально-палітурні роботи *О. Мішалкіна*.

Підп. до друку 15.01.2025.

Формат 60х84 ¹/₁₆. Папір офсет.

Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.

Ум. друк. арк. 5,8. Обл.-вид. арк. 2,8.

Тираж 100 пр. Зам. № 6926.

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра Могили.

54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.

Тел.: 8 (0512) 50–03–32, 8 (0512) 76–55–81,

e-mail: rector@chmnu.edu.ua.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2020.